

Hana Mühlhauserová, Zita Janáčková, Olga Příborská, Jitka Zbořilová

KLÍČ K UČEBNICI

Český jazyk 4 - původní řasa

učebnice pro 4. ročník základní školy

katalog. číslo 4-50

strana 3

1. Individuální.

2. Individuální.

3. **a) mateřský jazyk** – jazyk, který mluví naše matka, ta nás učí první slova; též se nazývá národní jazyk – mluví jím většina obyvatelstva na území daného státu, v našem případě je tímto jazykem čeština; **rodná země** (též vlast) – země (stát), ve které jsme se narodili.

b) světové jazyky – jazyky, kterými mluví velké množství obyvatel světa ve více zemích (např. angličtina, španělština, francouzština).

Hymna České republiky: a) především při státních svátcích a jiných příležitostech, je-li to obvyklé (např. na počest vítězství českých reprezentantů v mezinárodních soutěžích); chováme se důstojně, pokud to lze, stojíme v klidu s rukama podél těla.

b) František Škroup; **c)** 3 věty (větné celky), 39 slov.

strana 4

1. Francii, Itálii, Maďarsko, Německo, Polsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Srbsko, Španělsko, Velkou Británií.

2. samohlásky: i, a, e; souhlásky tvrdé: d, k, r, h, n; souhlásky měkké: j, ť, souhlásky obojetné: s, b, z, f, m, l, p, v.

3. Chcete se spřátelit? (věta tázací) Jsem vodní had. (v. oznamovací) Mějte rádi vodu./! (v. zádací – rozkazovací) Ať jsme kamarádi! (v. zádací – práci)

4. **c)** První dny (1) plavby (5) se zdály (5) potvrzovat (5) naši příznivou předpověď (1). Jednou večer jsme (5) spatřili (5) na obzoru (1) velkou loď (1). Jela (5) opačným směrem (1) než my. Prožili (5) jsme (5) krátkou chvíli (1) velké radosti (1), ale o to větší bylo (5) později naše zklamání (1). Colin (1) vystřeloval (5) ze signální pistole (1) červené rakety (1), které znamenají (5) žádost (1) o pomoc (1). Ale nedostali (5) jsme (5) odpověď (1). Loď (1) zmizela (5) za obzorem (1). Otec (1) mi vysvětlil (5), že jsme (5) projížděli (5) mezi lodí (1) a sluncem (1), takže posádka (1) byla (5) oslněna (5) slunečním světlem (1) a nemohla (5) nás vidět (5).

a) Např. balon klesl až na hladinu oceánu...

b) Individuální.

strana 5

5. **a)** Mnoho krásných dní **prožila** (5) Anička u babičky a (spojuje slova) u dědečka. – (VJ) Jenže (zde ve významu navazovacím) všechno **musí** (5) **skončit** (5). – (VJ) I (zde ve významu navazovacím) ty prázdniny tenkrát **končily** (5) a (spojuje věty) dětem **začínala** (5) škola. – (S) Anička se **musela** (5) **rozloučit** (5). – (VJ) Na prázdniny jí **zbyde** (5) jenom vzpomínka. – (VJ) Kdyby (spojuje věty) se Anička **nepřemáhala** (5), asi **by** (5) jí i (spojuje slova) nějaká slza **ukápla** (5). – (S) Ale vše se člověk **musí** (5) **naučit** (5): **vítat** (5) se s přáteli, **loučit** (5) se s nimi, když (spojuje věty) **přijde** (5) k rozloučení čas. – (S) Takové už **je** (5) to na světě. – (VJ) 8 větných celků;

b), c) Individuální.

6. 4 větné celky. **a)** VJ – Je září, měsíc pasáčků.

b) 5 vět; V1, však V2, když V3 a V4 a V5.

c) vrchovaté – vzpomínáte, zrůžověly – včely, jejich – alejších, zpívá – zimomřivá; individuální.

d) **jsou** – 3. os., č. mn., čas přít.; **vzpomínáte** – 2. os., č. mn., čas přít.; **rozpukly** – 3. os., č. mn., čas min.; **zrůžověly** – 3. os., č. mn., čas min.; **přiletěly** – 3. os., č. mn., čas min.; **je** – 3. os., č. 1., čas přít.; **vidíš** – 2. os., č. j., čas přít.; **zpívá** – 3. os., č. j., čas přít.; **sedí** – 3. os., č. j., čas přít.; **stéká** – 3. os., č. j., čas přít.; **je** – 3. os., č. 1., čas přít. **e)** individuální.

7. Např.: Když bude zítra hezky, půjdeš ven? Nepůjdeme dnes do lesa, protože prší. Znáte jména sportovců, kteří zvítězili na minulých olympijských hrách? Rychle se vraťte, vezměte babiččin kufr a utíkejte s ním za ní na nádraží! Učil se pilně, ale jedničku z té písemky nakonec nedostal. Kéž by zítra svítilo slunce a my mohli jít na koupaliště. Dále individuální.

7. Např.: Když bude zítra hezky, půjdeš ven? Nepůjdeme dnes do lesa, protože prší. Znáte jména sportovců, kteří zvítězili na minulých olympijských hrách? Rychle se vraťte, vezměte babiččin kufřík a utíkejte s ním za ní na nádraží! Učil se pilně, ale jedničku z té písemky nakonec nedostal. Kéž by zítra svítilo slunce a my mohli jít na koupaliště. Dále individuální.

strana 6

1. Tu slyšeli (vyjmenované slovo) nad sebou šumot křídel (měkká souhl.), a když pozdvihli (není vyjm. ani příbuzné slovo) zraky (tvrdá souhl.) vzhůru, viděli (není vyjm. ani příbuzné slovo) povětrím (měkká souhl.) veslovat hejno ptáků. „To jsou divoké (měkká souhl.) husy,“ pravila (není vyjm. ani příbuzné slovo) babička (není vyjm. ani příbuzné slovo). „Těch neletí (měkká souhl.) nikdy (měkká souhl.) mnoho, jedna rodina (měkká souhl.) jen a mají (měkká souhl.) v letu jiné (měkká souhl.) řazení (měkká souhl.). Podívejte (měkká souhl.) se, dvě letí (měkká souhl.) napřed, dvě vzadu, ostatní (měkká souhl.) vždy (tvrdá souhl.) jedna vedle druhé, na délku nebo šířku (měkká souhl.), ledaže se někdy (tvrdá souhl.) do půlkruhu zatočí (měkká souhl.). Kavky (tvrdá souhl.), vrány (tvrdá souhl.), vlaštovky (tvrdá souhl.) letí (měkká souhl.) ve velkých (tvrdá souhl.) hejnech.“
- a) **zraky** – oči, **veslovat** – letět, **mnoho** – hodně, **napřed** – vpředu, **velkých** – početných; b) Individuální.
2. Hastrman Vodička měl v úterý špatnou náladu. Z dlouhé chvíle se dal do mlsání, a když kousl do tvrdé karamelky, vypadl mu přední zub.
- a) zub.
- b) Hastrman Vodička měl v úterý špatnou náladu. Z dlouhé chvíle se dal do mlsání, a když kousl do tvrdé karamelky, vypadl mu přední zub.
- c) **souhl. tvrdé jsou tučně**, souhl. měkké jsou podtržené: Hastrman Vodička měl v úterý špatnou náladu. Z dlouhé chvíle se dal do mlsání, a když kousl do tvrdé karamelky, vypadl mu přední zub.
- d) Hastrman, mlsání, kousl, tvrdé, vypadl.
3. Např.: **xox** – lok, **xoxo** – duha, **xxoxo** – mraky, **oxox** – alej, **xxoxxo** – tretra.
4. Vodník je pohádkový správce rybníka.
Hastrman je bytost z pohádky. Jinde by mu ze šosů kapat nemělo.
Lidé si vymysleli pohádky, protože si nedovedli vysvětlit různé záhady.

strana 7

5. Individuální.
6. Kolik je hodin? Kdy si srovnáš hračky? Kde je maminka? Nemáš chuť na něco dobrého? Co by sis přál k narozeninám? Kde jsi byl tak dlouho? Kde bydlíš? Pojedeme na prázdniny k moři? Co kdybys vynesl ty odpadky? Dále individuální.
7. oslovení: Milá Aničko; následuje sdělení; po něm závěrečné přání: doufám, že se v příštím roce zase setkáme.
8. Individuální; nesmíme zapomenout na oslovení a podpis.

strana 8

1. políček; ucho; zub; matka; vtip je v mnohoznačnosti slov.
2. jednoznačná slova: maminka, televizor, učitel, myška, brýle, pravítko, bič, prázdniny, nohy; mnohoznačná slova: hřebínek, známky, šiška, knoflík, kobylka, jazyk, motýlek, stolička. Dále individuální.
3. hřeben, potlesk, rovina, sklep, oříšek; mnohoznačná slova: hřeben, oříšek.
4. a) ryba, moucha (**podstatná jména**) – nejsou souřadná ve vztahu k ostatním, která jsou podřazená ke slovu savci; líný, pilný (**přídavná jména**) – nemají podobný význam s ostatními slovy, nejsou s nimi souznačná (synonyma); přeskočí, vypočítá (**slovesa**) – nejsou souřadná ve vztahu k ostatním, která jsou podřazená ke slovu počásí.
- b) Např.: jelen, liška, medvěd, moucha, muflon, ryba, rys, veverka, vlk.
5. Individuální.

strana 9

- živá** – mrtvá, **bílých** – černých, **všechno** – nic, **děti** – starci, **vždycky** – nikdy, **stačí** – nestačí, **před** – za, **kousek** – celek.
a) list, oči (oko), kousek. b) **schová se** – ukryje se, **rázem** – naráz, **kousek** – část.
- O minulých prázdninách jsem navštívila dědečka. Dědeček mi koupil nové kolo. Hned jsem se začala učit jezdit. Milada kolo ochotně podržela. Nasedla jsem a kousek jela. Často jsem z kola spadla. To mě neodradilo. Brzy jsem se naučila dobře jezdit.
a) **ochotně** – úslužně, **dědeček** – děda, **často** – mnohokrát, **hned** – okamžitě, **minulých** – předchozích, **kousek** – pár metrů, **neodradilo** – nezastrašilo, **dobře** – skvěle.
b) Individuální. c) Např.: podle toho, kudy jedeme – na auta, krajnice, koleje.
- starobylé (souznačné: starodávné, protikladné: moderní), **hbitý** (s.: rychlý, p.: pomalý), **neslyšný** (s.: tichý, p.: hlučný), **blizoučko** (s.: nedaleko, p.: daleko), **usmívat se** (s.: uculovat se, p.: mračit se), **napínavá** (s.: poutavá, p.: nudná), **špinavý** (s.: umazaný, p.: čistý), **syty** (s.: najedený, p.: hladový), **hlasitý** (s.: hlučný, p.: tichý), **sychravé** (s.: chladné a vlhké, p.: slunečné), **vysoký** (s.: velký, p.: nízký), **výborný** (s.: skvělý, p.: špatný), **milá** (s.: příjemná, p.: nepříjemná), **rozbitý** (s.: poškozený, p.: nerozbitý), **silný** (s.: statný, p.: slabý), **bystrý** (s.: rychlý, p.: pomalý).
- a), b) Začal jsem lézt po skobách (6. p.). – (VJ) Byly už **maličko (hodně)** rezavé, posledních několik dní (2. p.) **hodně (málo)** přšelo. – (S) V1, V2. Drolil se z nich **jemný (hrubý)** prach (1. p.). – (VJ) Cítil jsem, jak mi kloužou dlaně (1. p.). – (S) V1, jak V2. Ale já **vylézal (slézal)** pořád **výš (níž)**. – (VJ) Nohy (1. p.) mě **začaly (přestaly)** bolet. – (VJ) Nikdy jsem nemyslel, že mám takové **neohebné (ohebné)** nohy (4. p.). – (S) V1, že V2. Ale **stoupal (klesal)** jsem od skoby (2. p.) ke skobě (3. p.). – (VJ) Čím **pomaleji (rychleji)** jsem **vystupoval (sestupoval)** **nahoru (dolů)**, tím **prudčeji (pomaleji)** mi tlouklo srdce (1. p.). – (S) Čím V1, V2.

strana 10

- Např.: **kvádro** – oblek, **palici** – hlavu, **oudy** – nohy, **ohráblo** – nemotora, **škrpálech** – botách, **trandila** – tancovala; přirovnání: nožky **jako vítr**, tenká **jako vosa**, divá **jako čertice**, trandila **jak divá**.
- Ségra (**Sestra**) dostala kouli (**pětku**) do žákajdy (**žákovské knížky**). Odpoledne jsme si čtali mičudou (**kopali do míče**) a já sebou sekl (**spadl jsem**) na zem. Nemůžu najít svoje fusekle (**své ponožky**). Na koupáku (**koupališti**) jsme furt (**pořád**) ve vodě. Viděls ten auťák (auto/automobil), co tady profrčel (**tudy projel**)?
dostala – 3. os., č. j., čas min., **čtali jsme si** – 1. os., č. mn., čas min., (**já** sebou, vynechané **jsem**) **sekl** – 1. os., č. j., čas min., **nemůžu** – 1. os., č. j., čas přít., **jme** – 1. os., č. mn., čas přít., **viděls** – 2. os., č. j., čas min.

strana 11

- bez citového zbarvení: rýč, prášek (jako lék), ulice, hruška, okno, tužka, sníh; slova lichotná: maminečka (máma/matka), prášek (od prach), hajinkat (spát), hruštička (hruška), miláček (milý), drobátko (trochu), veveruška (veverka); slova hanlivá: čokl (pes), klapajzna (ústa), čertisko (čert), tlust'och (tlustý/obézní člověk), chlapisko (muž).
- a), b) 10 větných celků; c) **podtržené**: **Tatínek** se probudil, a když slyšel, že je **Broučkovi** pořád zima, poslal **maminku** zatopit. – (S) **Maminka** šla a **trošku** zatopila a bylo jim zase **teploučko**. – (S) **Tatínek** povídal, že je venku ukrutné **mrazisko**. – (S) Ale netrvalo dlouho a **Broučkovi** byla zase zima. – (S) Úplně se klepal. – (VJ) A tak topili a topili. – (S) **Dříví** **ubývalo** a **zimy** **přibývalo**. – (S) **Maminka** dala **Broučkovi** svoji peřinu. – (VJ) Sama si vzala jeho **malinkou** **peřinku**. – (VJ) Myslím, že strašně mrzla, ale neříkala nic. – (S). d) Individuální.
- Např.: **ploutev** – ruku, **plavete** – tápete/(učivo) nezvládáte, **podusím** – podám si, **nebrblejte** – nemluvte, **nevlňte se** – nevrťte se, **svižně pádlovat** – pilně se učit, **nasázím sardele** – budu rozdávat pětky.
a) mlčíte **jako ryby**, budete se mrskat **jako kapři na suchu**, **jako úhoř** neproklouzne, škola není **jako zátočina**. b) Jestli (8) nebudete (5) hezky (6) **svižně** (6) **pádlovat** (5), všem (3) vám (3) **nasázím** (5) **sardele** (1)!“ c) **mlčíte** – 2. os., č. mn., čas přít., **neodvážíte** – 2. os., č. mn., čas přít., **plavete** – 2. os., č. mn., čas přít., **podusím** – 1. os., č. j., čas bud., **budete se mrskat** – 2. os., č. mn., čas bud.

mluvte, **nevlňte se** – nevrťte se, **svižně pádlovat** – pilně se učit, **nasázím sardele** – budu rozdávat pětky.

a) mlčíte **jako ryby**, budete se mrskat **jako kapři na suchu**, **jako úhoř** neproklouzne, škola není **jako zátočina**.

b) Jestli (8) nebudete (5) hezky (6) **svižně** (6) **pádlovat** (5), všem (3) vám (3) **nasázím** (5) **sardele** (1)!“

c) **mlčíte** – 2. os., č. mn., čas přít., **neodvážíte** – 2. os., č. mn., čas přít., **plavete** – 2. os., č. mn., čas přít., **podusím** – 1. os., č. j., čas bud., **budete se mrskat** – 2. os., č. mn., čas bud.

strana 12

1. Bylo jednou jedno malé dítě, učit se mu příliš nechtělo. Slova sice psalo velmi hbitě, ono to však smysl nemělo. Jak je psalo můžete teď čísti v řádcích této básně plné slov. Podle nich si asi budete už jisti, že to dítě sotva bude filozof!

2. Např.: bílý jako sníh, rychlý jako rys, pevný jako skála, černý jako uhlí, sladký jako med, studený jako led. Dále individuální.

3. příjemná, najedený, mokro, úžasný – nejsou souznačná s ostatními slovy v daných řádcích. Dále individuální.

4. a) **podtržené**: strážce hlídá poklad, kyselý rybíz, čisté **zoubky** (dětské, pilky), promyšlená odpověď, těžké otázky, malá **kobylka** (zdrobnělina od kobyly, součást hudebních nástrojů), **hbitý Jakub**, **svět měsíce** (vesmírné těleso, časová doba), tupé **nůžky**, utřít **prach** (jemná částice, výbušná látka), zbytečná **skrýš**, nerozbitná **mříž** (hrazení, narýsovaná), **vypadnutý list** (list stromu, list papíru), hlasitý zpěv, dřevěný plot.

b) Individuální.

5. teda, navyvádel jsem se, frajkousků, křampále, hrčáky, ženským.

a) říct, všeset, dávat, zatahovat.

b) navyvádel jsem se, **vymáchaly**, **povyražení**; např.: rozvykládal se, dovyprávěl.

strana 13

Rybolov: a) slova příbuzná, mají společný kořen.

b) Např.: -lov-: lovec, -ryb-: rybářský.

2. **zahradá**: zahradní, zahradník; **sestrojit**: strojní, strojní; **letadlo**: letec, letecký; **lékař**: lékárna, léčivý; **zdravý**: zdravotní, zdravotník; **čekat**: čekající, čekárna; **nemile**: milý, milost; **výkres**: kreslit, kreslení.

3. jezdit, **nejezdí**; **zájezd**, **jezdectví**, **výjezd**, **jezdecké**; **lyžovat**, **lyžařský**, **lyžování**, **zalyžovat si**, **lyže**, **nelyžovat**, **lyžařka**; **stavební**, **postavit**, **výstavba**, **stavař**, **stavitel**, **nepostavená**, **stavitelské**, **vystavěný**, **postavit**; voda: např.: **vodní**, **podvodní**.

strana 14

1. a) Např.: s předponou – vy-**létá**, nej-**černější**, ne-**narazí**, ultra-**zvuk**, od-**raženému**, na-**slouchá**; s předložkou – v nejčernější, **do** ničeho, v jeho, **za** pomoci, **do** různých, **bez** vady.

b) **vzniká** – se rodí, **netoužíte** – nedychtíte, **kouzelné** – zázračné, **za pomoci** – za přispění, **odhalit** – odkrýt, **zda** – jestli, **vady** – chyby.

2. Individuální.

strana 15

1. a) Např.: pod vysokou jedlí, před sousedovým domem.

2. nadporučík, nadskočit, nad domem, nad dubem, nadletět, nad domy; poddaný, pod postelí, podprůměrný, podvádět, pod deštníkem; oddech, od soboty, odpovědět, odchod, odhodit, od nachlazení.

3. Individuální.

4. **podběhnout**, **podvodník**, **odpoledne**, **odchod**, **odnést**, **od tatínka**, **od vás**, **nadpis**, **nad lesem**, **předpověď**, **nadporučík**, **nad stromy**, **podložka**, **před sebou**, **předpona**, **představit**, **před představením**.

5. Individuální.

strana 16

1. rozpustil, bezplatný, vzdálená, rozsudek, bezvětrí, vzchopit se.
2. bezproblémová, nezapnuté/rozepnuté, rozsvícená, bezradný, roz dováděné, bezstarostný, beznadějný, bezvýznamná.
3. roztrhnout, bez naděje, beznadějný, roztlouct, rozkousat, bezcenný, bez zubů, rozcestí, bezzubý, bez nás, rozcuchaný, bez barvy, bezbarvý, bezpečný, bez peněz, bez podílu, rozdmýchat, bezvadný.
4. Děti byly **rozesazeny**, aby dobře viděly na tabuli. Květiny byly **rozsázeny**, aby měly dost světla. Ucpal se **odtok** z vany. Každé slohové vyprávění má mít **nadpis**. U smlouvy nesmí chybět **podpis**. Nebudte zbabělí, vzpamatujte se. Poraněný řidič upadl do **bezvědomí**. Letadlo konečně **vzlétlo**.
5. „Ahoj maminko,“ a Petr okamžitě spustí, protože jaképak chlubení **bez** posluchačů. „Představ si, co se může stát **z** malé neopatrnosti! Dnes **při** čekání **na** autobus přímo **před** mnou upadne babička, taková chuděrka, úplný věchýtek. Vrhnu se **k** ní, nemůže vstát, koukám, noha je nejspíš zlomená, a tak...“ **a**) spustí, neopatrnosti, upadne. **b**), **c**) Individuální.

strana 17

1. Např.: objet – vjezd – objetí; objednat – objednávka – objednání; objevit – objevitel – objev; objemný – objem – vjem – objemový.
2. napsaný příběh (-ě- v kořeni slova), průběh vyučování (-ě- v kořeni slova), **objevit** (předpona ob-) viníky, ztráta **vědomí** (-ě- v kořeni slova), **objemný** (předpona ob-) balík, **věrný** (-ě- v kořeni slova) pes, **vjezd** (předpona v-) do dvora, odpovědný (-ě- v kořeni slova) člověk (-ě- v kořeni slova), **objevení** (předpona ob-) Ameriky, zrakový **vjem** (předpona v-), **výběh** (-ě- v kořeni slova) dobytka, maminkino **objetí** (předpona ob-), květy (-ě- v kořeni slova) bylinek, **běžet** (-ě- v kořeni slova) po **pěšině** (-ě- v kořeni slova), osvěžující (-ě- v kořeni slova) nápoj, **věřit** (-ě- v kořeni slova) v lidský rozum, **objem** (předpona ob-) tělesa, úspěšný (-ě- v kořeni slova) **běžec** (-ě- v kořeni slova), **objednat** (předpona ob-) časopis, **příspěť** (-ě- v kořeni slova) k **objevu** (předpona ob-), **Věra** (-ě- v kořeni slova) a **Bětka** (-ě- v kořeni slova).
3. V restauraci jsme si **objednali** hlavní jídlo. K **obědu** budeme mít smažený sýr. Silné mrazy si **vyžádaly** **oběti** na životech. **Objevení** Ameriky se zapsalo do dějin lidstva. Vaši písemnou **objednávku** vyřídíme do dvou týdnů. Na setmělé obloze se **objevily** první **hvězdy**. Hlavní silnice se opravuje, proto ji musíme **objet** po vyznačené objížděce.

strana 18

1. bezzubá (bez-: předpona), rozzuřený (roz-: předpona), rozzlobená (roz-: předpona), bezzásadový (bez-: předpona), rozzářená (roz-: předpona).
2. předpony: od-danost, od-dálit, od-mlouvat; pod-daný, pod-dajný; **po**-dat, **po**-držet,
3. rozseknutý pařez, maminkino **objetí**, rozzuřený pes, rozzářené světlo, infekční **oddělení**, bezzásadový člověk, skautský **oddíl**, roztrfíděná **objednávka**. Dále individuální.
4. rozzuřený (předpona roz-) **býk** (vyjmen. slovo), vynikající (předpona vy-) **oběd** (-ě- v kořeni slova), lyžařský (příbuzné s vyjmen. slovem) **oddíl** (předpona od-), **oddálit** (předpona od-) termín výletu (předpona vý-), **výborný** (předpona vý-) **běžec** (-ě- v kořeni slova) **výkon** (předpona vý-), **obětovat** (-ě- v kořeni slova) se pro dobrou věc (-ě- v kořeni slova), **objevit** (předpona ob-) **vynález** (předpona vy-), **objednat** (předpona ob-) **zásilku** (není vyjmen. slovo ani příbuzné) **sýrů** (vyjmen. slovo), **oběhnout** (-ě- v kořeni slova) **náměstí** (-ě- v kořeni slova).
5. Náš dědeček je **bezzubý**. Maminka se na mě **rozzlobila** / (kořen **-zl-** žáci 1. nejsou většinou schopni určit). **Rozsekneš** to silné polínko? Moje malá sestra mi **rozstříhala** obrázek. **Nešikovný** Honzík **rozsypal** na zem mouku. Protože jsme mluvili v hodině, paní učitelka nás **rozsadila**. O **bezstarostném** člověku se říká, že si s ničím **nedělá** těžkou hlavu.

strana 19

1. 7 předložek. **a**) Např.: posílá, výstavu, oplátku, odnese, obarvený. **b**) Říjen (1) / Všem (3) posílá (5) obálku (1) / a (8) v (7) ní (3) jednu (4) zvláštní (2) zprávu (1): / **STROMY** (1) **TĚ** (3) **ZVOU** (5) **NA** (7) **VÝSTAVU** (1) / do (7) lesů (1) a (8) do (7) parků (1). / Vidět (5) bude (5) ze (7) všech

(3) míst (1), / a (8) kdo (3) přijde (5), na (7) oplátku (1) / odnese (5) si (3) na (7) památku (1) / krásně (6) obarvený (2) list (1).

2. Individuální.

3. Např.: nadchod, nad nosem, objev, podchod, před domem, rozkvět, bez květu, vchod, odchod, do domu, východ.

4. rozzlobit (5), nazlobený (2), zlobivý (2), pozlobit (5), zloba (1) – kořen -zlob- / (kořen -zl- žáci 1. nejsou většinou schopni určit), zlobivec (1); vzdálit se (5), dálka (1), oddálit (5), oddálení (1), daleký (2) – kořen -dál- / -dal-, nedaleko (6); objevit (5), výjev (1), objevitel (1), objevy (1), jevit se (5) – kořen -jev-, objevný (2); oddaný (2), vydání (1), předání (1) – kořen -dán- / -dan-, vydaný (2).

strana 20

5. pohybuje, přechází, přestane, ptačí, nebi.

a) přechází (mu) zrak – je oslněn, překvapen.

b) chtěli jsme – přáli jsme si, náhle – najednou, do výše – vysoko.

c) pera. Časně ráno vychází,

d) Individuální. po nebi se prochází,

6. Vznešeně si vykračuje, v poledne je nejvýše,

vějířem se ovívá, střechy zlatě popíše.

nad jiné se povyšuje

a je pyšný protiva.

Obr. páva; slunce.

příbuzná slova: povyšuje – nejvýše, vychází – prochází.

7. vynalézání – vynalézt – vynálezci – vynalézavý – vynaleznu; nemůžete – může.

a) inspirace – podnět k tvoření, náhlý nápad, vnuknutí. b) Individuální.

8. Do Brna přijel cirkus Humberto. Projel už mnoho zem Evropy. Navštívil Německo, Maďarsko, Itálii i Turecko. Nyní projíždí Českou republikou. V poslední době navštívil České Budějovice, Nové Město nad Metují, Hradec Králové, program cirkusu už mohli zhlédnout i Pražané. V cirkusu nevystupují jen Češi. Artisté na visuté hrazdě jsou Poláci, krotitel lvů je Bulhar a celé představení prokládají klaunské výstupy dvou Rusů.

strana 21

1. bez pozvání, nadlesní, procestovat, bez ustání, podstatné, bez zastávky, beznohý, odcestovat, od cestujícího, bezohledný, bez bolesti, bezbolestný, do školy, doběhnout, s tebou, pod námi, prospat, bez pomoci, podrazit, narazit, na kámen, bez úkolu, bez problému, dobrovolný, omalovánky, o nich, bezpečný.

2. a), b) 6 větných celků. Venku leje jako z konve. – (VJ) Musím se rychle vzchopit a vstát. – (VJ) Slyším, jak v předsíni táta před odchodem do práce uděluje roz/příkazy Mílovi. – (S) Míla napomíná rozpustilého psa Broka. – (VJ) Brok vytrvale štěká a všichni jsou rozzlobení. – (S) Po včerejší vichřici jsou na dvoře zlámané větve a rozbité sklo. – (VJ)

c) Hodně prší. Dále individuální.

3. Snědl můj oběd. Byla to od něho velká oběť. Vědec učinil velký objev. Musíme objet tu kaluž. Přišly tam obě sestry.

4. vjet (předpona v-) na náměstí, objevil (předpona ob-) poklad, pověsit (-ě- v kořeni slova) prádlo, nejkrásnější objetí (předpona ob-), věříme (-ě- v kořeni slova) ti, obětovat (-ě- v kořeni slova) život, právě (-ě- v kořeni slova) věší (-ě- v kořeni slova) obraz, oběhnout (-ě- v kořeni slova) obydlí, objednat (předpona ob-) zboží, chutný oběd (-ě- v kořeni slova), jednotky objemu (předpona ob-), zákaz vjezdu (předpona v-), dvě (-ě- v kořeni slova) objemné (předpona ob-) zásilky, běžet (-ě- v kořeni slova) domů, zjednal (předpona z-) pořádek, výběh (-ě- v kořeni slova) pro koně.

5. Např.: rozzuřit, bezzubý, před/pod/složka, nad/podporučík, bezpečí, objednávka, roz/ob/od/na/s/v/vy/ložit, bezstarostný, rozkvetlá, od/vy/cestovat, ob/vjezd, od/nádech, posekaný, objetí, roz/ob/od/na/s/v/vy/uložit, ob/vyklíčit, vz/napomenout si, ob/vjem, oddálit, vzplanout.

vot, právě (-ě- v kořeni slova) věší (-ě- v kořeni slova) obraz, oběhnout (-ě- v kořeni slova) obydlí, objednat (předpona ob-) zboží, chutný oběd (-ě- v kořeni slova), jednotky objemu (předpona ob-), zákaz vjezdu (předpona v-), dvě (-ě- v kořeni slova) objemné (předpona ob-) zásilky, běžet (-ě- v kořeni slova) domů, zjednal (předpona z-) pořádek, výběh (-ě- v kořeni slova) pro koně.

5. Např.: **rozzuřit**, **bezzubý**, **před/pod/složka**, **nad/pod**poručík, **bezpečí**, **objednávka**, **roz/ob/od/na/s/v/vy/ložit**, **bezstarostný**, **rozkvetlá**, **od/vy/cestovat**, **ob/vjezd**, **od/nádech**, **posekaný**, **objetí**, **roz/ob/od/na/s/v/vy/uložit**, **ob/vyklíčit**, **vz/napomenout si**, **ob/vjem**, **oddálit**, **vzplanout**.

strana 22

1. Individuální.

2. Pověst o Libuši (není vyjmen. slovo ani příbuzné) a Přemyslovi (příbuzné s vyjmen. slovem)

Kníže Krok neměl žádné syny (vyjmen. slovo), takže po jeho smrti vládla v české zemi jeho dcera Libuše.

Mezi dvěma mocnými rody vypukl (předpona vy-) tehdy vážný spor o půdu. Kněžna Libuše soudila vladyky obou rodů. Jeden z nich nebyl (příbuzné s vyjmen. slovem) s rozsudkem spokojen. „Hanba mužům, kterým žena vládne,“ vykřikoval (předpona vy-).

Zarmoucená Libuše poslala pro své sestry, aby (příbuzné s vyjmen. slovem) se s nimi poradila. Rozhodla potom, aby si mužové zvolili (není vyjmen. slovo ani příbuzné) knížete, kterého si ona vezme za muže.

Na Vyšehradě (příbuzné s vyjmen. slovem) se sjeli vladykové a žádali Libuši o radu, koho vybrat (předpona vy-). Kněžna jim řekla, aby vyšli (předpona vy-) za jejím koněm, že je ke knížeti povede.

Uplynuly (příbuzné s vyjmen. slovem) tři dny, než bělouš stanul ve vsi nazývané (příbuzné s vyjmen. slovem) Stadice. Budoucí kníže Přemysl tam oral pole. Vladykové mu odevzdali knížecí šat a s ním i vládu nad českou zemí. Přemysl se rozloučil se svým rodem a vypravil (předpona vy-) se s vladyky na Vyšehrad.

Po slavném uvítání (není vyjmen. slovo ani příbuzné) a ještě slavnější svatbě ujal se Přemysl po boku Libuše vlády.

Osnova – např.: 1. Vláda Libuše; 2. Nespokojenost s Libušiným rozsudkem sporu a její vládou; 3. Libušino rozhodnutí zvolit knížete; 4. Libušina rada, jak najít knížete; 5. Nalezení Přemysla – budoucího knížete; 6. Přemyslova svatba a ujmout se vlády.

strana 23

1. vyjmen. slova: bydlela, bylo, kobylo, býkem, dobytek, (Zbyněk), Přibyslavi, bytě, nábytkem, obyvateli, obyčejích; slova příbuzná s vyjmen.: Bystřinou, pobýval, starobylým, bylinky, starobylých; slova s i, í po b: Bílá, Bivojem, babičkou, sbírat. **a**) slova citově zbarvená: chaloupce, políčko, vnouček, babičkou, bylinky. **b**) Např.: starobylý – starodávný, obyčej – zvyk. Dále individuální.

2. Na poli zrají klasy **obilí**. Už **odbila** dvanáctá hodina. Dědeček u nás **pobyl** celý týden. Dříve lidé trpěli **bídou** neboli nouzí. Pálí ho dobré **bydlo**. Nikdy nebudu nikoho **bít**. Čím bys chtěl jednou **být**? Jak jde na **odbyt** váš nový výrobek? Vám by prospěl **pobyt** na čerstvém vzduchu. Husitům se nepodařilo hrad **dobýt**. Musím dát **dobít** baterii.

3. Kobyłka zelená

Oproti našim ostatním kobylkám je hotová kobyla. Obyčejně měří až 7 cm. Nebylo by dobře brát ji zbytečně do ruky. Má neobyčejně silná kusadla a bystře je dokáže použít. Jejím příbytkem jsou louky a pole. Nápadné jsou na ní hbité skákavé zadní nohy. Kobyłka ovšem může i létat, má přece dva páry křídel.

strana 24

1. **c), d)** Pozorujeme mlýnský (příbuzné s vyjmen. slovem) kámen, který leží poblíž (není vyjmen. slovo ani příbuzné) mlýnice (příbuzné s vyjmen. slovem). – **(S)** Usedáme na něj. – **(VJ)** Tatínek zatím před mlýnem (vyjmen. slovo) hovoří s mlynářem (příbuzné s vyjmen. slovem) a mlynářkou (příbuzné s vyjmen. slovem) o tom, že umlít (není vyjmen. slovo ani příbuzné) kvalitně (není vyjmen. slovo ani příbuzné) obilí (není vyjmen. slovo ani příbuzné) je umění, kterého si lidé (není vyjmen. slovo ani příbuzné) ohromně váží. – **(S)** Náhle uslyšíme (příbuzné s vyjmen. slovem)

hřmění. – (VJ) Začne se blýskat (vyjmen. slovo) a spustí prudký liják (není vyjmen. slovo ani příbuzné). – (S) Pan mlynář (příbuzné s vyjmen. slovem) chvatně nasazuje na lysou (vyjmen. slovo) hlavu bílou (není vyjmen. slovo ani příbuzné) mlynářskou (příbuzné s vyjmen. slovem) čepici a všichni se běžíme schovat do jeho příbytku (vyjmen. slovo). – (S) Ve mlýně (vyjmen. slovo) potom hltavě polykáme (vyjmen. slovo) závin z listového (není vyjmen. slovo ani příbuzné) těsta a pijeme pelyňkový (příbuzné s vyjmen. slovem) čaj. – (S).

a), b) vyjmen. slova: mlýnem (**2 slabiky**), blýskat (**2 slabiky**), lysou (**2 slabiky**), mlýně (**2 slabiky**), polykáme (**4 slabiky**); slova příbuzná s vyjmen.: mlýnský, mlýnice, mlynářem, mlynářkou, uslyšíme, mlynář, mlynářskou, pelyňkový; z vyjmen. slov zde chybějí: slyšet, vzlykat, plynout, plýtvat, lýtko, lýko, lyže, plyš.

2. neslyšná chůze, zalykat se pláčem, bílá lysina, lízat zmrzlinu, zbytečný slib, blíží se listopad, lyžařský pobyt, rozbitý plynoměr, velice líbezná, bíle nalíčený obličej, blýskavý plíšek, plyšová hračka, kapky rosy se blyštěly, škodlivý lýkožrout, líheň kuřat, obyčejná líska s jablky, do Litomyšle.

3. Individuální.

4. Individuální. Slova z nápovědy: se blýská, neslychaná, plynoucí, lidská, plynové, nedoslýchá, se blyští, blížká, plynulá, neslyšné, líska, lyska, plyšový.

5. Individuální.

strana 25

1. **a)** Domy by se měly nějak jmenovat. – (VJ) **Jako lidé**. – (VJ) Každý dům je jiný. – (VJ) Má svůj obličej, šaty, vrata, okna i vůni. – (VJ) Oknem naší školy vídám dům, který by se měl jmenovat dům Dvou Sluncí. – (S) Není, **jako** jsou **jiné domy**. – (S) Dům je živý, protože v něm bydlí lidé. – (S) Někdy je veselý a někdy zase smutný. – (VJ) Zpívá si a hraje na klavír, na housle nebo na trubku. – (S) Směje se a někdy také pláče **jako děťátko**. – (S) Okna jsou jeho oči, a když je večer plný světla, dívá se jimi do tmy. – (S) Okna v něm září **jako hvězdy**. – (VJ)

b) veselý – smutný, směje se – pláče, světla – tmy.

c) Např.: bydlí – žijí, pláče – vzlyká, dívá se – hledí, září – blyští se.

d), e) Individuální.

2. **a), b)** Individuální.

c) Byt jako klícka. – malý, ale upravený a čistý byt; Pálí ho dobré bydlo. – Má se dobře, přesto není spokojený. Host do domu, Bůh do domu. – K hostu se máme chovat tak, hezky, jako by nás navštívil samotný Bůh.

strana 26

1. **a)** **my**; **mýt**; **myslet**: přemýšlela, myšlenka, vymyslela; **mýlit se**; **hmyz**; **myš**: myšáka; **hlemýžď**; **mýtit**; **zamykat**; **smýkat**: smýkla; **dmýchat**: rozdmýchala; **chmýří**: chmýří; **nachomýtnout se**; **Litomyšl**.

V Litomyšli žila myška malá,
Milena se jmenovala.
Přemýšlela Milenka,
napadla ji myšlenka,
že poletí do vesmíru,
myšáka tam vezme Míru.
Vymyslela postup letu,
rozdmychala svou raketu.

Smýkla sebou, vzhůru míří,
chvíli letí jako chmýří,
vesmír chce mít na dosah
a pak náhle zemskou tíží
dolů padá jako hrách.
A tak místo vesmíru
spí v krabici od sýru.

2. Děti se před spaním **myjí**. **Milý** dědečku, brzy přijed'. Jenda se někdy ve svých úsudcích **mýlí**. Nad'a se hodně učí, ze zkoušky bude jistě **mít** jedničku. Denně pomáhá mamince **mýt** nádobí. Když tam jdete vy, půjdeme i **my**. Půjčíš **mi** nějakou knihu? Dny ubíhají, čas rychle **míjí**. V ZOO je k vidění také medvídek **mýval**. Strýček pro nás vždy **míval** něco na zub.

3. Jací jsou lidé? Známe osoby zlomyslné, svědomité, domýšlivé, líné, lidumilné, bystré, hbité, mírné, umíněné, mírumilovné, neomylné, neobyčejné, milé, pečlivé, vynikající, výjimečné.
- a) vlastnosti kladné: svědomité, lidumilné, bystré, hbité, mírné, mírumilovné, neobyčejné, milé, pečlivé, vynikající, výjimečné, b) další např.: veselé, přátelské; vlastnosti záporné: zlomyslné, domýšlivé, líné, umíněné, neomylné, b) další např.: sobecké, pyšné.
- c) Individuální.

strana 27

4. a), b) Nebyla. Správně napsaná věta: Myši zde ve škole přece nemohou být. Alenčiny chyby tučně: *Míši se (místo zde) ve škole nemohou bít.* Pepíkovy chyby: *Mišové se ve škole nemohou být.* Paní učitelka neměla na mysli jméno Miša (od Michal) ani bít (ve významu tlouct).
- c) Individuální.
5. Myslet bolí. – Poznávat nové věci je někdy velmi obtížné, je spojené s vyčerpávající duševní prací nebo i s tím, že jsme nuceni změnit svůj názor. Řekni mi, co čteš, a já ti povím, kdo jsi. – Kniha odráží čtenářovo nitro; lidé si volí knihu podle toho, co je zajímavá, o čem přemýšlejí atd.
6. Máma myla (vyjmen. slovo) Mílu (není vyjmen. slovo ani příbuzné) mýdlem (příbuzné s vyjmen. slovem). Míla (není vyjmen. slovo ani příbuzné) mýdlo (příbuzné s vyjmen. slovem) miluje (není vyjmen. slovo ani příbuzné).
7. myš, hmyz, mýt, mykat.
8. ..., jak se Šimon umývá. ... Sportovci se ráno myjí ... my nemáme ... Myslela jsem ... Že si spolu zastřílíme. „Ty bys mi půjčila ... Co bylo, je smazané ... slíbila ... zapůsobila ... zmizely jako kapky.
- a) Asi proto, že mytí studenou vodou nám pomůže probudit se a jsme pak svěží a čiperní.
- b) průsvih – nepřijemnost, neúspěch, malér.
- c) Individuální.
- d) Co bylo, je smazané. – Něco, co už není, už se o tom ani nemluví, je zapomenuto.
přirovnání: zapůsobila jako injekce, zmizely jako kapky v moři.
- e) Individuální.

strana 28

1. Pepík klopýtal šerem s pytlím na zádech. Cesta byla zarostlá pýřem, ve kterém se plazili slepýši. Hvězdy se třpytily a netopýři neslyšně létali. Pepík byl nebezpečný pytlák, který se často pyšnil svými „úlovky“. Patřili k nim sudokopytníci i lichokopytníci. Té noci silně voněl pyl květin. Pytlák z toho kýchl, až vyplašil myslivcova psa Kopytka. Ten začal pilně štěkat. Bylo po pytláčení, pytlák se pýřil studem. Zpytuje své černé svědomí. Musí pykat za svoje činy.
- a) Např.: Zpytuje své černé svědomí? Musí pykat za svoje činy?
- b) Počet vyjmenovaných slov s y, ý po p: 10; slov s nimi příbuzných: 8.
2. nebuď pyšná, bábovky na písku, pil sodovku, slepit papírový hrad, slepýš je plaz, opylovat květ na zahrádce, pýcha předchází pád, píchnout se do nehtu, pilný hmyz, kraví pysky, opiluj dřevěný plot, pod kopyty koní, pytel pilin, slepit obrázky, napínavý příběh, zapíchl špendlík.
3. názvy zvířat: netopýř, slepýš; názvy věcí: pyl, pytel, pysk, kopyto; názvy vlastností: pýcha.
4. Slepýš (1) se zahradním pýřem (1) „Odejdi (5) hned bez zisku (1), hádají (5) se s netopýřem (1). než dostaneš (5) po pysku (1)!“
Už to vidí (5), přímo cítí (5), „Abys neskončil (5) i ty jak se jim medaile (1) třpytí (5). pod kravskými kopyty (1)!“
Netopýř (1) tak pyšně ryl (5), až se z květů (1) sypal (5) pyl (1).
5. Pýcha předchází pád. – Pyšný člověk špatně dopadne. Není všechno zlato, co se třpytí. – Ne všechno, co se jeví jako výhodné a dobré, takovým ve skutečnosti je. Stále zpívá stejnou písničku. – Opakuje stále to stejné. Nekupuj zajíce v pytlí. – Nekupuj něco, co si nejprve neprohlédneš

strana 29

1. Osnova: 1. Vnější popis vodníka a jeho bydliště; 2. Charakteristika vodníka; 3. Pracovní náplň vodníka.

a) Je neomezeným králem – vládne sám, jak chce; jeho pracovní náplň – to, co představuje jeho práci; má spadeno – zaměřuje se na. Staromilec – milovník staré doby.

b) Individuální; např.: večerníček O vodníku Česílkovi (Česílko). c) Individuální.

d) Vodník (1) je (5) malý (2) zelený (2) mužíček (1) s (7) velkýma (2) očima (1), rozšklebenou (2) pusou (1), zelenými (2) vlasy (1) a (8) vousy(1). Chodí (5) s (7) oblibou (1) v (7) zeleném (2) obleku (1) doplněném (2) o (7) klobouk (1) s (7) červenou (2) pentlí (1). Obývá (5) dna (1) rybníků (1), tůní (1) či (8) jezírek (1), kde (6) má (5) na (7) dně (1) svůj (3) příbytek (1) z (7) vodních (2) řas (1)a (8) travin (1).

Je (5) to (3) staromilec (1), který (3) se (3) všemožně (6) brání (5) všem (3) novotám (1). Nepotrpí (5) si (3) na (7) přepych (1), ke (7) spokojenosti (1) mu (3) stačí (5) ryby (1) a (8) nezbytná (2) fajfka (1) tabáku (1). Je (5) neomezeným (2) králem (1) ve (7) své (3) vodní (2) říši (1) a (8) pečlivě (6) střeží (5) spoustu (1) hrnečků (1),ve (7) kterých (3) vězní (5) duše (1) utopených (2) nešťastníků (1).

2., 3. Individuální.

strana 30

1. podstatná jména: syn, sýr, sýkora, sýček, sysel; přídavná jména: sytý, syrový, sychravý, ; slovesa: usychat, syčet, sypat.

2. b) 8 větných celků; Prosinec (není vyjmen. slovo ani příbuzné) je poslední měsíc (není vyjmen. slovo ani příbuzné) v roce. – (VJ) Venku je sychravo (příbuzné s vyjmen. slovem) a sype (vyjmen. slovo) se sníh (měkká souhláska). – (S) Lidé (není vyjmen. slovo ani příbuzné) posílají (není vyjmen. slovo ani příbuzné) vánoční přání i zásilky (není vyjmen. slovo ani příbuzné) s dárky (tvrdá souhláska). – (VJ) Děti sypou (vyjmen. slovo) sýkorkám (příbuzné s vyjmen. slovem) do krmítek (není vyjmen. slovo ani příbuzné) kousky sýra (vyjmen. slovo) a lůj. – (VJ) V sítích (není vyjmen. slovo ani příbuzné) se mrskají šupinatí (není vyjmen. slovo ani příbuzné) kapři (měkká souhláska). – (VJ) Maminky (není vyjmen. slovo ani příbuzné) spolu s dcerami a syny (vyjmen. slovo) přemýšlejí (příbuzné s vyjmen. slovem) o vánočních dárcích (měkká souhláska). – (VJ) Při pečení děti uždibují syrové (vyjmen. slovo) těsto, až mají přesycená (příbuzné s vyjmen. slovem) bříška. – (S) Pokud není sychravé (vyjmen. slovo) počasí a nesype (příbuzné s vyjmen. slovem) se příliš hustě sníh, vyjíždějí ven na lyžích (vyjmen. slovo) nebo na saních. – (S)

a) Slova s i, í po s: prosinec, měsíc, posílají, zásilky, sítích; slova s y, ý po s: sychravo, sype, sypou, sýkorkám, sýra, syny, syrové, sychravé, nesype.

c) Venku je sychravo a (spojuje věty) sype se sníh. Lidé posílají vánoční přání i (spojuje slova) zásilky s dárky. Děti sypou sýkorkám do krmítek kousky sýra a (spojuje slova) lůj. Maminky spolu s dcerami a (spojuje slova) syny přemýšlejí o vánočních dárcích. Pokud není sychravé počasí a (spojuje věty) nesype se příliš hustě sníh, vyjíždějí ven na lyžích nebo na saních.

d) Např.: Je venku sychravo a sype se sníh?

3. Např.: sesypat, sesypávat, sesypaný.

4. Snědl kousek sýra. Sýra je nerost. Už nebudeme jíst, jsme syti. Když na jaře půda oschne, začneme sít. Ryba uvízla v síti. Alena ochraptěla, sotva sípá. Babička sype zrní drůbeži. Miminko je ospalé, pomalu usíná. Největší pomoc hledal otec u syna.

5., 6. Individuální.

strana 31

1. V jedné vísce byl starobylý kostelík. Měl neobyčejně vysokou věž a malou vížku. Ve věži visel zvon a lítali tam výři, netopýři a někdy i upíři. Žili tu také různé smyšlené bytosti: bílá paní, víla Vilemína, čaroděj Vít a pohádková zvířata. Každý večer vyváděli neobvyklé kousky, vířili v tanci a tropili takový povyk, že všichni psi ve vsi začali výt. Vyli tak vydatně, až všechny viníky z hradní věže vypudili. Vystěhovali se do vyvýšené skalní rozsedliny vysoko v horách. Do vísky se potom vydávali jenom za úplňku. Dále individuální.

2. pes nepřestává výt, skok do výšky, plavce stáhl vodní vír, život mu visí na vlásku, neviř prach, vyseli jsme semínka, uvít věneček, navštívit Víta, kostelní vížka, vít členku z pampelišek, nepředstavitelná výška, houkání výra, víra v dobro, vítr víří smetí, uvidět výři mláďata, vydám dost peněz za oblečení, vídám ho u kamaráda, visutá hrazda, zásuvka vysunutá ze stolu.
3. Např.: vysmýčít byt.
4. Alice, Eliška, Libuše, Lída, Milena, Olina, Radmila, Simona, Zbyněk, Zina, Zita; Bivoj, Libor, Přemysl, Slavomír, Vilém, Vít, Zbyšek; Bydžov, Bystřice, Litomyšl, Nezamyslice, Obyčtov, Vysoké Mýto, Vyšehrad.
5. Pro oči nevidí. (Pro oči neuvidí. Pro oči neviděl.) – Nevidí něco, ačkoli to má před sebou; je nepozorný. Zvyk je železná košile. (Zvyk bude železná košile. Zvyk byl železná košile.) – Zvyku/zlozvyku, který máme již dlouho, se nedá lehce zbavit, je hluboce a pevně zakořeněn. Kdo seje vítr, sklízí bouři. (Kdo bude sít/zaseje vítr, bude sklízet/sklidí bouři. Kdo sel vítr, sklízel bouři.) – Původce něčeho nepříjemného obdrží zase jen nepříjemné a navíc ve vyšší míře. Mnoho povyku pro nic. – Dělat pro nějakou maličkost zbytečně velký rozruch.

strana 32

1. Napadl sníh. Brzy bylo na kopci nazývaném Blučina plno dětí. Ozýval se tam veselý smích. Nejvíc bylo slyšet Aničku. Měla jazyk na pravém místě, jak o ní říkali. Lojzík Podziměk se srazil s Jirkou Zimou, nic se jim naštěstí nestalo. Večer se rychle přiblížil. Zítra se děti sejdou zase, pozítří vyrazí na kluziště. Brzy zívají a hned jak lehnou, ozývá se jejich oddechování.
2. kočičí jazýčky (příbuzné s vyjmen. slovem), ozývat (příbuzné s vyjmen. slovem) se z lesa, Honzíkova (není vyjmen. slovo ani příbuzné) cesta, zimní (není vyjmen. slovo ani příbuzné) prázdniny, ruzyňské (příbuzné s vyjmen. slovem) sídliště (není vyjmen. slovo ani příbuzné), vyzývat (předpona vy-, příbuzné s vyjmen. slovem) ke spolupráci, získat (není vyjmen. slovo ani příbuzné) zkušenosti, nezištná (není vyjmen. slovo ani příbuzné) pomoc, razítko (není vyjmen. slovo ani příbuzné) na dopisu (není vyjmen. slovo ani příbuzné), ozvěna se ozývá (příbuzné s vyjmen. slovem), významný (předpona vy-) jazykovědec (příbuzné s vyjmen. slovem), vypláznout (předpona vy-) jazyk (vyjmen. slovo), přijdu (měkká souhláska) pozítří (není vyjmen. slovo ani příbuzné), Zita (není vyjmen. slovo ani příbuzné) a Kazimír (není vyjmen. slovo ani příbuzné), rozbitá (není vyjmen. slovo ani příbuzné) vázička (není vyjmen. slovo ani příbuzné), brzičko (není vyjmen. slovo ani příbuzné) budou Vánoce, nazývat (vyjmen. slovo) věci pravým jménem, brzy (vyjmen. slovo) se vyučil (předpona vy-).
3. Ruzyně je letiště v Praze. (Od roku 2012 se jmenuje Letiště Václava Havla Praha.
 - a) Individuální.
 - b) jazyk (lidský orgán, jazyk u boty).
4. Někdy bolí (5) rány (1) od jazyka (1) víc než od meče (1). – I zlými slovy můžeme ranit druhého. Ten má (5) mlsný jazýček (1). – Je vybíravý v jídle. To je (5) stále stejná muzika (1). – Říká či dělá stále to stejné. Jak se do lesa (1) volá (5), tak se z lesa (1) ozývá (5). Člověku se vrátí to stejné, co dělá.
5. Individuální.

strana 33

1. Dal nohu z plynu, zpomalil a zastavil. Frnk, frnk, míhaly se kolem něho závodní vozy, které ještě před chvílkou měl daleko za sebou. A už přijeli mechanici z jeho depa a vyptávali se, co se děje. Chvilku se díval nechápavě, neodpověděl, vystoupil a šel. Vykročil domů. Pěšky. před chvílkou měl daleko za sebou. A už přijeli mechanici z jeho depa a vyptávali se, co se děje. Chvilku se díval nechápavě, neodpověděl, vystoupil a šel. Vykročil domů. Pěšky. Celou cestu přemýšlel: Jak vlastně vypadal tatínek? Jak vypadají lidi? Jak vypadá svět? Tolik let jsem jezdil vysokou rychlostí, že svět byl pro mě obyčejná čmouha, která letěla kolem mě. Krajina čmouha a člověk tečka v dálce, která se rychle přibližovala a uskočila před mým strojem. Safra, to jsem ten život zbytečně rychle projel.

- a) Individuální, k plynout např.: plyn, plynulý; k myslit např.: myšlenka.
- b) Chtěl bych být programátorem. – Psa nesmíš bít. Zbyl poslední rohlík. – Zbít psa nesmíte. Nabyl nové vědomosti. – Nabil mobil.
- c) zastavil, přijeli, neodpověděl, uskočila.
- d) Individuální.
2. a), b) Víte (5), co se kdysi stalo (5) na (7) Vyšehradě? Děti dobře znají (5) pověst **o (7) Horymírovi a o (7) Šemíkovi**. Hledali (5) místo, odkud skočil (5) Šemík se (7) svým pánem do (7) Vltavy a zachránil (5) tak Horymíra **před (7) jistou smrtí**. Dnes vede (5) pod (7) skálou silnice. Stojí (5)/, stojí/ tam domy, jen Vltava teče (5) líně dál svým korytem.
- a) slovesa, k nimž lze přidat předponu vy-/vý-: znají, hledali, skočil, vede, stojí, teče.
3. Netopýr se podobá **myši**. Pýcha je **špatná** vlastnost. **Včely** přenášejí pyl. Slepýš se živí hmyzem. **Zajíc** má rozpůlený pysk.
4. Individuální.

strana 34

1. vodnický – není podstatné jméno, ale přídavné jméno; lovící – není sloveso, ale přídavné jméno; včerejší – není příslovce, ale přídavné jméno.
2. slova ohebná: dobromysl, popřemýšlet, umíněný, vydávání, vynikající, povytáhnout, vina, pobývat, zabít, několikrát, mycí; slova neohebná: zítra, doposud, blízko, když, sychravo, aby, vysypal, nevidané, poslyšte, povýšeně, pospícháme, sytý.

strana 35

3. slova ohebná: árie (1), ježibaby (1), bílá (2), pára (1), vstává (5), luk (1), kapka (1), krve (1), dračí (2), deset (4), kapek (1), žluči (1), teplé (2), srdce (1), ptačí (2), nám (3), to (3), kotle (1), hučí (5); slova neohebná: z (7), čury (10), mury (10), fuk (10), z (7), a (8), pěkně (6), ať (9), už (6), z (7). Dále individuální.

strana 36

4. zamyšlená, vichřice, zablýsklo se, násobilka, silný, hlemýždí, třpytivě, obydlí, blizoučko, zmýlit se, nelíbí se, plýtvání, neumíme, mírně, zítra, nedoslýchavá, pyšně, roztomilý, mlít, mydliny, vyzyvat, povídáme, hbitě.
5. **Např.:** -hlas-: hlasatel (1), hlasitý (2), hlasitě (6), hlásit; -uč-: učení (1), učený (2), učeně (6), učít (5); -rychl-: rychlost (1), rychlý (2), rychle (6), zrychlit (5); -obraz-: obrázek (1), obrazný (2), obrazně (6), zobrazit (5).
6. Např.: Moje (3) babička šila šaty (1) tetě (1).
7. Individuální.
8. a) slova ohebná: zlatá, rybička, modrý, květ, zlatá, rybička, si, zamiluje, modrý, květ, co, zbude, zmodrá, svět, zezlátne, té, rybí, lásky, malátné, ryba, nemá, rty, líbá, nedolíbá, stonků, se, zaplete, co, řeknete; slova neohebná: a, když, anebo, z, bohužel, když, a, tak, nikdy, a, do, potom.
- b) rybička: r. ž., č. j., 1. p., květ: r. m., č. j., 1. p., rybička: r. ž., č. j., 1. p., květ: r. m., č. j., 4. p., svět: r. m., č. j., 1. p., lásky: r. ž., č. j., 2. p., ryba: r. ž., č. j., 1. p., rty: r. m., č. mn., 4. p., stonků: r. m., č. mn., 2. p.
- c) rybička, zamiluje, zezlátne.

strana 37

1. Individuální.
- a), b) Každý (3) člověk (1) považuje (5) za (7) štěstí (1) něco (3) jiného (2) a (8) každý (3) své (3) štěstí (1) hledá (5). Kde (6)? Jak (6)? Můžeme (5) ho (3) najít (5, infinitiv) přímo (6) kolem (7) sebe (3). Jenom (6) je (5) třeba (6) chtít (5, infinitiv) a (8) správně (6) se (3) dívat (5, infinitiv). Určitě (6) je (5) však (9) velké (2) štěstí (1) žít (5, infinitiv) s (7) někým (3), koho (3) máme (5) rádi (2).

Štěstí (1) se (3) nedá (5) koupit (5, infinitiv), nenajdeme (5) ho (3) v (7) žádném (3) obchodě (1). Každý (3) člověk (1) ho (3) musí (5) pocítit (5, infinitiv) sám (3) v (7) sobě (3).

c), d) Individuální.

2. dál – král, smrček – skrček, akátů – brokátu, zdejší – nejkrásnější – nejsladší.

a), b) Individuální.

3. Např.: ozdoba – dekorace, strojit – zdobit, obdržet – dostat, darovat – dát, veselit se – radovat se, štedrý – bohatý.

4. **Pepík říkal věty tučné, Mikeš věty podtržené. proč ty sáňky zatáhl sem na zahrádku pod jablůňku** a Mikeš odpověděl, že ještě nikdy neviděl vánoční stromek a že chtěl dárky položit pod jabloň, protože nevěděl, že se dárky dávají pod stromek přinesený z lesa a Pepík kocourka pochválil, že **to provedl moc dobře.**

Dále ve dvojicích.

5. Individuální.

strana 38

1. b) Kapr je veliký (**tvrdá souhl.**) boháč. – (VJ) Oblékl se do všech svých stříbrných (**měkká, tvrdá souhl.**) peněz (**peníze**) a projíždí (**měkká souhl.**) se po hladině. – (S) Potom přijdou (**měkká souhl.**) rybáři (**měkká, tvrdá souhl.**) a chytají (**tvrdá souhl.**) ho do sítě (není vyjmen. slovo ani příbuzné). – (S) Doma pluje ve vaně, špulí ústa (**začátek slova**). – (S) Maminka (není vyjmen. slovo ani příbuzné) se štítí (**měkká souhl.**) jeho peněz (**peníze**) – šupin (není vyjmen. slovo ani příbuzné). – (VJ) Kaprovy penízky (**penízek**) se lepí na ruce. – (VJ) Nejprve je kapr krásný (**tvrdá souhl.**), potom i chutný (**tvrdá souhl.**). – (VJ) Zvláště o Vánocích (**měkká souhl.**). – není věta / popř. (VJ).

a) Např.: **veliký** – obrovský, **chytají** – lapají, **pluje** – plave, **se lepí** – se přichytávají, **chutný** – dobrý, **zvláště** – zejména.

c) Kapr (2 slabiky) je (1) veliký (3) boháč (2). Oblékl (3) se (1) do (1) všech (1) svých (1) stříbrných (3) peněz (2) a (1) projíždí (3) se (1) po (1) hladině (3). Potom (2) přijdou (2) rybáři (3) a (1) chytají (3) ho (1) do (1) sítě (2). Doma (2) pluje (2) ve (1) vaně (2), špulí (2) ústa (2). Maminka (3) se (1) štítí (2) jeho (2) peněz (2) – šupin (2). Kaprovy (3) penízky (3) se (1) lepí (2) na (1) ruce (2). Nejprve (3) je (1) kapr (2) krásný (2), potom (2) i (1) chutný (2). Zvláště (2) o (1) Vánocích (3).

6. Ráno (6) je (5) dlouho (6) tma (1) a (8) za (7) chvíli (1) po (7) obědě (1) se (3) stmívá (5) znovu (6). Ve (7) výkladních (2) skříních (1) se (3) blýskají (5) zvonečky (1) na (7) stříbrných (2) řetězech (1) nebo (8) září (5) barevné (2) osvětlení (1). Ve (7) velkých (2) obchodech (1) stojí (5) rozsvícené (2) stromky (1). Maminky (1) běhají (5) po (7) nákupech (1) mnohem (6) více (6) než (6) obvykle (6). Začíná (5) čas (1) vymýšlení (1) a (8) vyrábění (1) dárků (1).

1. Individuální.

a) Kalendářní rok začíná 1. ledna, končí 31. prosince a má 12 měsíců, školní rok začíná 1. září, končí 30. června a má 10 měsíců.

b), c), d), e) Individuální.

strana 39

1. rod mužský: vědec, Istanbulu, stůl, strejci, učitelé, obchodníci, nevzdělanci, ranci, mudrci, kámen; rod ženský: báseň, nule, křídou, nulu, vsi, náušníci, půlnoc; rod střední: vejci, srdci.

a) Báseň (č. j.) o nule (č. j.)

Jistý vědec (č. j.) z Istanbulu (č. j.)

Co tvrdili obchodníci (č. mn.)?

napsal na stůl (č. j.) křídou (č. j.) nulu (č. j.). Máte skvělou náušnici (č. j.).

Co tvrdili ze vsi (č. j.) strejci (č. mn.)?

Co tvrdili nevzdělanci (č. mn.)?

Podobá se nejvíc vejci (č. j.)!

Je to půlnoc (č. j.) v bílém ranci (č. j.)!

Co tvrdili učitelé (č. mn.)?

Co tvrdili mudrci (č. mn.)?

Hm, hm, je to pošetilé.

Je to kámen (č. j.) na srdci (č. j.)!

b) Individuální.

2. V Lojzíkově rybníku se prohánějí **žáby (ta žába)**, **pulci (ten pulec)** a různé **ryby (ta ryba)**. Rostou tam **lekníny (ten leknín)**, **tráva (ta tráva)** i **rákosí (to rákosí)**. V létě se zde koupají **děti (to dítě)**, větší **chlupci (ten chlapec)** i **děvčata (to děvče)**. Ve vodě mají **lehátko (to lehátko)**, **míč (ten míč)** a jiné **hračky (ta hračka)**. U rybníka čtou **knihy (ta kniha)**, **časopisy (ten časopis)** nebo hrají **hry (ta hra)**.

V Lojzíkově rybníku (č. j.) se prohánějí žáby (č. mn.), pulci (č. mn.) a různé ryby (č. mn.). Rostou tam lekníny (č. mn.), tráva (č. j.) i rákosí (č. j.). V létě (č. j.) se zde koupají děti (č. mn.), větší chlupci (č. mn.) i děvčata (č. mn.). Ve vodě (č. j.) mají lehátko (č. j.), míč (č. j.) a jiné hračky (č. mn.). U rybníka (č. j.) čtou knihy (č. mn.), časopisy (č. mn.) nebo hrají hry (č. mn.).

3. Pytlák (r. m., č. j.) **poličil (není vyjmen. slovo ani příbuzné)** past (r. ž., č. j.) na zajíce (r. m., č. j.). V **uplynulém (příbuzné s vyjmen. slovem)** roce (r. m., č. j.) jsem vůbec nemusel navštívit lékaře (r. m., č. j.). Brzy nastanou jarní **plískanice (není vyjmen. slovo ani příbuzné; r. ž., č. mn.)**. Pil jsi už někdy **pelyňkový (příbuzné s vyjmen. slovem)** odvar? **Lýkožrouti (příbuzné s vyjmen. slovem; r. m., č. mn.)** nadělají v našich lesích (r. m., č. mn.) mnoho škody (r. ž., č. j.). Český Krumlov **oplyvá (příbuzné s vyjmen. slovem)** významnými pamětihodnostmi (r. ž., č. mn.). Vyprávěl mi o **neslýchaných (příbuzné s vyjmen. slovem)** zážitcích (r. m., č. mn.).

strana 40

1., 2., 3

4. a) moje maminka – **kdo? co? (1. p.)**, telefonovat lékaři – **komu? čemu? (3. p.)**, bez kamaráda – **koho? čeho? (2. p.)**, milý strýčku – **oslovujeme, voláme (5. p.)**, pozorovat ptáky – **koho? co? (4. p.)**, zápasit s nemocí – **kým? čím? (7. p.)**, pohádka o kůzlátkách – **(o) kom? (o) čem? (6. p.)**

b) Individuální.

strana 41

5. Např.:

Kdo je tvůj nejlepší kamarád? **Petr (1. p.)**. **Co** leze v trávě? **Brouk (1. p.)**.

Bez **koho** nemůžeš žít? **Bez mámy (2. p.)**. **Čeho** si nejvíce vážíš? **Zdraví (2. p.)**.

Komu nejvíc důvěřuješ? **Rodičům (3. p.)**. **K čemu** používáme lyže? **K lyžování (3. p.)**. **Koho** pozdravíš na ulici? **Souseda (4. p.)**. **Co** vidíš z okna? **Les (4. p.)**.

Jak **oslovujeme** maminku? **Maminko. (5. p.)**. Jak **voláme** na psa? **Alíku (5. p.)**.

O **kom** čteš v knize? **O Mikešovi (6. p.)**. O **čem** se ti v noci zdálo? **O moři (6. p.)**.

S **kým** sedíš v lavici? **S Ivetou (7. p.)**. S **čím** si nejraději hrajete? **S míčem (7. p.)**.

6. a) **Tramvaje (4. p.; 1)** známe **(5)** ze **(7)** všech **(3)** našich **(3)** větších **(2)** měst **(1)**. Elektrický **(2)** proud **(1)** pro **(7)** pohon **(1)** **tramvají (2. p.; 1)** se **(3)** přivádí **(5)** do **(7)** drátů **(1)**, které **(3)** jsou **(5)** napjaty **(5)** nad **(7)** kolejnicemi **(1)**. Napájecí **(2)** proud **(1)** uvádí **(5)** do **(7)** pohybu **(1)** elektromotor **(1)** v **(7)** **tramvaji (6. p.; 1)**. Když **(8)** vypnou **(5)** proud **(1)**, **tramvaj (1. p.; 1)** se **(3)** zastaví **(5)**. Jinak **(3)** **tramvají (7. p.; 1)** pohodlně **(6)** jezdí **(5)** cestující **(1)** v **(7)** celém **(2)** městě **(1)**.

b) **přivádí se** – je veden, **jsou napjaty** – vedou, **uvádí do pohybu** – rozhybává,

c) Individuální.

7. Např.: č. j. – kniha, knihy, knize, knihu, (kniho), knize, knihou; č. mn. – zámky, zámků, zámkům, zámky, (zámky), zámčích, zámky; č. j. – auto, auta, autu, auto, (auto), autu/autě, autem; č. mn. – talíře, talířů, talířům, talíře, (talíře), talířích, talíři; č. j. – džbán, džbánu, džbánu, džbán, (džbáne), džbánu/ džbáně, džbánem.

zámky, (zámky), zámčích, zámky; č. j. – auto, auta, autu, auto, (auto), autu/autě, autem; č. mn. – talíře, talířů, talířům, talíře, (talíře), talířích, talíři; č. j. – džbán, džbánu, džbánu, džbán, (džbáne), džbánu/ džbáně, džbánem.

8. o dítěti – 6. p. (o kom? o čem?), u babičky – 2. p. (koho? čeho?), se psem – 7. p. (kým? čím?), do školy – 2. p. (koho? čeho?), na ulici – 6. p. (kom? čem?), do aut – 2. p. (koho? čeho?), s míči – 7. p. (kým? čím?), strejdo! – 5. p. (oslovujeme, voláme), vidličkami – 7. p. (kým? čím?), bez vody – 2. p. (koho? čeho?).
9. b) Lehce nabyl (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**), lehce (**lehounce**) pozbyl (**příbuzné s vyjmen. slovem**). Opatrnosti (r. ž., č. j., 2. p.) nikdy nezbyvá (**příbuzné s vyjmen. slovem**). Hlad (**hladu**) (r. m., č. j., 1. p.) má velké oči (r. stř., č. mn., 4. p.). Veselá mysl (**příbuzné s vyjmen. slovem**) (r. ž., č. j., 1. p.) půl zdraví (r. stř., č. j., 2. p.). Darovanému koni (r. m., č. j., 3. p.) na zuby (r. m., č. mn., 4. p.) nehleď (**nehledět**). Po bitvě (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**) (r. ž., č. j., 6. p.) je klid (**klidu**) (r. m., č. j., 1. p.).
- a) Lehce nabyl, lehce pozbyl. – Kdo snadno něco získá, snadno o to také přichází, protože si toho dostatečně neváží.
- c) Např.: **lehce** – **lehounce**, **darovanému** – **dárek**, **zuby** – **zubatý**, **veselá** – **veselí**, **zdraví** – **uzdravit se**.

strana 42

10. 1. pád **kdo? co?** – kytka, kamarádka, květ,
 2. pád **koho? čeho?** – bez peněz, pampelišky,
 3. pád **komu? čemu?** – k přítelkyni, babičce,
 4. pád **koho? co?** – hvězdy, pro kamaráda, květ,
 5. pád **oslovujeme, voláme** – drahá teto, Maruško,
 6. pád **(o) kom? (o) čem?** – o hvězdách, o pejskovi, ve městě,
 7. pád **kým? čím?** – se školou, s tatínkem.
11. ... se sešitem, učebnicí a kružítkem; ... o broucích, žízalách a klíšťatech; ... rohlík, zmrzlinu a ovoce, ... se špinavým svetrem, ponožkami ani tričkem.
- a) Žáci (**1. p.**) pracovali s kružítkem (**7. p.**), učebnicí (**7. p.**) a sešitem (**7. p.**).
 Povídali jsme si o broucích (**6. p.**), klíšťatech (**6. p.**) a žízalách (**6. p.**).
 Petr (**1. p.**) snědl zmrzlinu (**4. p.**), rohlík (**4. p.**) a ovoce (**4. p.**).
 Do školy (**2. p.**) nechod' se špinavým tričkem (**7. p.**), svetrem (**7. p.**) ani ponožkami (**7. p.**).
- b) r. m.: broucích, Petr, rohlík, sešitem, svetrem, žáci; r. ž.: ponožkami, školy, učebnicí, zmrzlinu, žízalách; r. stř.: klíšťatech, kružítkem, ovoce, tričkem.
12. Mládě (**1**) sýkorky (**1**) pípalo (**5**) v (**7**) hnízdě (**1**). Babička (**1**) Libuše (**1**) nasbírala (**5**) byliny (**1**). Pobývali (**5**) jsme (**5**) ve (**7**) starobylém (**2**) mlýně (**1**). Maminka (**1**) míchala (**5**) syrové (**2**) těsto (**1**) v (**7**) míse (**1**). Ve (**7**) vížce (**1**) visel (**5**) veliký (**2**) zvon (**1**). Víla (**1**) vila (**5**) věneček (**1**) z (**7**) kvítí (**1**). Simona (**1**) posílá (**5**) dopis (**1**) Zbyškovi (**1**). Rozbil jsem přesýpací hodiny. Rybáři loví do sítě šupinaté kapry. Pepík klopýtal po rozbité cestě. Musíš více myslet, a ne si vymýšlet.
13. a) zebra (r. ž.), trička (r. stř.), proužkama (r. m.), říčku (r. ž.), tričku (r. stř.), zebra (r. ž.), svetry (r. m.), pruhamy (r. m.), křoví (r. stř.), zebra (r. ž.), pyžama (r. stř.), spaní (r. stř.), pruhování (r. stř.).
- b) **zebra**: zebra, zebry, zebře, zebra, zebro, zebře, zebrou; zebry, zeber, zebrám, zebry, (zebry), zebrách, zebrami; **tričko**: tričko, trička, tričku, tričko, (tričko), tričku, tričkem; trička, triček, tričkům, trička, (trička), o tričkách, tričky; **svetr**: svetr, svetr, svetr, svetr, (svetre, svetře), svetr, svetrem; svetry, svetrů, svetrům, svetry, (svetry), svetrech, svetry.

strana 43

14. Myslíme si, že **člověk** (**1. p.**) je vyloženě suchozemský tvor (**1. p.**). A přece se stále zdržuje v **blízkosti** (**6. p.**) **vody** (**2. p.**). I v dávných dobách vyhledával **bydliště** (**4. p.**) v jeskyních poblíž **řeky** (**2. p.**). Tady také lovil **zvěř** (**4. p.**). Ve **vodě** (**6. p.**) hledal nejnějněji obživu. Voda mu poskytl ochranu před **nepřítelem** (**7. p.**). **Příroda** (**1. p.**) je krásná. Chovejte se tiše a objevíte mnohá **tajemství** (**4. p.**). poskytl ochranu před **nepřítelem** (**7. p.**). **Příroda** (**1. p.**) je krásná. Chovejte se tiše a objevíte mnohá **tajemství** (**4. p.**)
15. **zdrobnělá podstatná jména**: jádérko, jablíčka, sluníčko, jádérko, rostlinka, lístečky, stromek, jabloňka, zvířátkům. a) **Jádru** z červeného **jablko** spalo v zimě pod hlínou. Na jaře začalo **slunce** hřát, **jádru** se probudilo. Vyrostla z něho **rostlina**. Objevily se **listy**. Netrvalo dlouho a stal se z ní zelený **strom**. Byla to pěkná **jabloň**. Jednou na jaře rozkvetla. **Zvířatům** se **strom** velmi líbil.
- b) Individuální.

16. Pavel (1. p.) ráno vstává se zavřenýma očima (7. p.). Poslepu si svlékne pyžamo (4. p.). Nohy (4. p.) obléká do rukávů (2. p.) od trička (2. p.) a trenýrky (4. p.) na hlavu (4. p.). Ponožky (4. p.) navléká na ruce (4. p.). Pravou bačkůrku (4. p.) si obouvá na levou nohu (4. p.). V koupelně (6. p.) hledá snídani (4. p.). Hrneček (4. p.) s kakaem (7. p.) si chce dát do aktovky (2. p.). U dveří (2. p.) si obouvá boty (4. p.) na bačkory (4. p.). Nakonec se rozběhne do školy (2. p.), ale místo aktovky (2. p.) si vezme ručník (4. p.).

a), b), 1. a), b) Individuální.

strana 44

17. na větví (6. p.), na větev (4. p.), nad město (4. p.), nad městem (7. p.), mezi dívky (4. p.), mezi dívkami (7. p.), před dům (4. p.), před domem (7. p.), o hůl (4. p.), o holi (6. p.), za domem (7. p.), za dům (4. p.).

18. a) U okna (2. p.) je (stojí) psací stůl. U stolu (2. p.) je zasunuta židle. Vedle stolu (2. p.) je (stojí, je umístěna) knihovna. Na stole (6. p.) je (leží) několik knih (2. p.). Ve stole (6. p.) je zásuvka a pod stolem (7. p.) spí pes. Na stěně (6. p.) nad stolem (7. p.) je (visí) lampa a plakát známého zpěváka (2. p.). Podél protější stěny (2. p.) je (stojí) sedací souprava a květináč s palmou (7. p.). V pokoji (6. p.) je (se cítím) (mi) příjemně.

b) Individuální.

19. Nejhorší ze všeho jsou (5) kulové blesky (1. p.). Může (5) se stát (5), že se vám v bouři (6. p.) blesk zakutálí (5) pod nohy (4. p.) a najednou vyskočí (5) třeba na noční stolek (4. p.), skutálí (5) se pod peřinu a zase tam chvíli zůstane (5). A ve vedlejší posteli (6. p.) třeba spí (5) dědeček (1. p.). Vy si zmateně říkáte (5): Mám (5) dědečka (4. p.) probudit (5)? A vtom se třeba dědeček probudí (5) sám od sebe a řekne (5): Jarouši (5. p.), nenamasíroval bys (5) mi záda (4. p.)? Jsem (5) z té bouřky (2. p.) celý rozlámaný. Hned, dědečku (5. p.), odpovíte (5) mu. Jen donesu (5) králíkům (3. p.) jetel (4. p.). A jdete (5) ke dveřím (3. p.), a vtom se kulový blesk vykutálí (5) zpod peřiny (2. p.).

20. a) proběhnout cílem (7. p.), auto (1./4. p.) v záběhu (6. p.), vyzvednout objemný balík (4. p.), výběr (1./4. p.) zboží (2. p.), vypsát objednávací lístek (4. p.), objevení (1./4. p.) Ameriky (2. p.), zvát na oběd (4. p.), Libor (1. p.) je obětavý člověk (1. p.), objednat květiny (4. p.), blahopřát k vysokému věku (3. p.), vjet do zatáčky (2. p.), Libušina věštba (1. p.), dosáhnout výborného prospěchu (2. p.), zákaz (1./4. p.) vjezdu (2. p.), věcná přednáška (1. p.), pěšinka (1. p.) ve vlasech (3. p.), pověsil mapu (4. p.), věřit omluvě (3. p.), milé objetí (1./4. p.)

b) Např.: lístek – listovat, zvát – pozvánka, zatáčky – zatáčet, zákaz – zakázaný, omluvě – pomluvě.

strana 46

1. Klíště (1. p.) sedává na rostlinách a číhá, až o ně některé zvíře (1. p.) nebo člověk zavadí. Potom se přichytí na kůži, klepátkem (7. p.) ji natrhne a přisaje se. Na přísáté klíště (4. p.) nakapejte dezinfekci a nechte chvíli působit. Tupou pinzetou klíště (4. p.) zachyťte a kývejte s ním do stran nebo otáčejte. Samo se uvolní. Toto zvířátko (1. p.) je nebezpečné tím, že může přenášet vážná onemocnění (4. p.). Kousnutí (4. p.) klíštětem (7. p.) nepodceňujte.

2. vz. město: klepátkem, zvířátko; vz. kuře: klíště, zvíře; vz. stavení: onemocnění, kousnutí.

strana 47

3. mýdlo (město), pravítko (město), mí/ěsto (město), obydlí (stavení), děvče (kuře), listí (stavení), umyvadlo (město), víno (město), bydliště (moře), lviče (kuře), koupaliště (moře), jeviště (moře), zívání (stavení).

4. vz. město: letadlo, metro, zrcadlo, místo; vz. moře: pole, Labe, kluziště; vz. kuře: kotě, morče, štěně, kůzle, koště; vz. stavení: oblečení, zábradlí, nádobí.

5. Mám rád léto (1. p. léto – město). Když odjíždíme na dovolenou, naše rodina nastartuje auto (auto – město), do kterého se musí vejít hodně zavazadel (zavazadlo – město). Ta, která nedáme

do kufru, položíme na zadní **sedadlo (sedadlo – město)**. Na střeche dáme horská **kola (kolo – město)**, **pádlo (pádlo – město)**, **vesla (veslo – město)** a vyrážíme. Při první zastávce se jdu projít do lesa, kde jsem nešťastnou náhodou šlápl na vosu a dostal **žihadlo (žihadlo – město)** do **chodidla (chodidlo – město)**. Často jsem si také poškrábal **lýtko (lýtko – město)** nebo **stehno (stehno – město)** o maliník a ostružiník. Dále individuální.

6. To není to správné **slovo**. Muž odešel bez jediného **slova**. Nerozumím tomu cizímu **slovu**. Poctivý člověk drží své **slovo**. Právě probíráme kapitolu Nauka o **slově/-u**. Odpověz jedním **slovem**. Někdo dokáže povědět mnoho jen málo **slovy**. Pantomima je vyjádření děje beze **slov**.
7. s jablky, s jídly, s hesly, s říkadly, s tykadly, s vesly, se slovy, pod krmítky, pod kladivy, pod sedly, pod stébly, pod zrcadly.
8. o světlech – o světýlkách, na křídlech – na křídýlkách, o kladivech – o křídýlkách, na kolech – na kolečkách, o slovech – o slovíčkách, na bidlech – na bidýlkách.

strana 47

3. mýdlo (**město**), pravítko (**město**), mí/ěsto (**město**), obydlí (**stavení**), děvče (**kuře**), listí (**stavení**), umyvadlo (**město**), víno (**město**), bydliště (**moře**), lvíče (**kuře**), koupaliště (**moře**), jeviště (**moře**), zívání (**stavení**).
4. **vz. město:** letadlo, metro, zrcadlo, místo; **vz. moře:** pole, Labe, kluziště; **vz. kuře:** kotě, morče, štěně, kůzle, koště; **vz. stavení:** oblečení, zábradlí, nádobí.
5. Mám rád **léto (1. p. léto – město)**. Když odjíždíme na dovolenou, naše rodina nastartuje **auto (auto – město)**, do kterého se musí vejít hodně **zavazadel (zavazadlo – město)**. Ta, která nedáme do kufru, položíme na zadní **sedadlo (sedadlo – město)**. Na střeche dáme horská **kola (kolo – město)**, **pádlo (pádlo – město)**, **vesla (veslo – město)** a vyrážíme. Při první zastávce se jdu projít do lesa, kde jsem nešťastnou náhodou šlápl na vosu a dostal **žihadlo (žihadlo – město)** do **chodidla (chodidlo – město)**. Často jsem si také poškrábal **lýtko (lýtko – město)** nebo **stehno (stehno – město)** o maliník a ostružiník. Dále individuální.
6. To není to správné **slovo**. Muž odešel bez jediného **slova**. Nerozumím tomu cizímu **slovu**. Poctivý člověk drží své **slovo**. Právě probíráme kapitolu Nauka o **slově/-u**. Odpověz jedním **slovem**. Někdo dokáže povědět mnoho jen málo **slovy**. Pantomima je vyjádření děje beze **slov**.
7. s jablky, s jídly, s hesly, s říkadly, s tykadly, s vesly, se slovy, pod krmítky, pod kladivy, pod sedly, pod stébly, pod zrcadly.
8. o světlech – o světýlkách, na křídlech – na křídýlkách, o kladivech – o křídýlkách, na kolech – na kolečkách, o slovech – o slovíčkách, na bidlech – na bidýlkách.

strana 48

9. 1. p. č. j. – pole, 2. p. č. j. – pole (vz. moře), 1. p. č. j. – srdce, 2. p. č. j. – srdce (vz. moře), 1. p. č. j. – moře, 2. p. č. j. – moře (vz. moře), 1. p. č. j. – parkoviště, 2. p. č. j. – parkoviště (vz. moře).
10. staveniště – **staveništi** (6. pád č. j.), peklo – **pekle** (2. pád č. j.), písmeno – **písmen** (2. pád č. mn.), citoslovce – **citoslovci** (7. pád č. mn.), hřiště – **hřiště** (1. pád č. mn.), srdce – **srdci** (6. pád č. j.), Labe – **Labi** (6. pád č. j.), nebe – **nebi** (3. pád č. j.), pole – **polí** (2. pád č. mn.), strniště – **strništi** (7. pád č. mn.), kolo – **koly** (7. pád č. mn.).
11. text bez **citoslovci**, loď s **vesly**, pod koňskými **kopyty**, nad pustými **strništi**, mýt se **mýdly**, octnout se pod **koly**, na válečných **bojištích**.
12. kůzlata, štěnata, kořata, hříbata, telata, selata, holoubata; např.: č. j. – kůzle, kůzlete, kůzleti, kůzle, kůzle, kůzleti, kůzlem, č. mn. – kůzlata, kůzlat, kůzlatům, kůzlata, kůzlata, kůzlatech, kůzlaty.
13. děvče, kotě, medvěd, house, tele, koště, štěně, holoubě, kníže, mládě.
14. **koště** **ptáče** **klišťe**
6. p. č. j. – **koštěti** 7. p. č. mn. – **ptáčaty** 2. p. č. j. – **klišťete**
1. p. č. mn. – **košťata** 4. p. č. j. – **ptáče** 3. p. č. mn. – **klišťatům**
7. p. č. mn. – **košťaty** 5. p. č. mn. – **ptáčata** 6. p. č. j. – **klišťeti**
vnouče: 2. p. č. mn. – vnoučat, 5. p. č. mn. – vnoučata, 7. p. č. mn. – vnoučaty.

strana 49

15. nádobí – **nádobí** (3. p. č. j.), **nádobí** (4. p. č. j.), – (6. p. č. mn.); obydlí – **obydlí** (3. p. č. j.), **obydlí** (4. p. č. j.), **obydlích** (6. p. č. mn.); údolí – **údolí** (3. p. č. j.), **údolí** (4. p. č. j.), **údolích** (6. p. č. mn.); topení – **topení** (3. p. č. j.), **topení** (4. p. č. j.), **topeních** (6. p. č. mn.); podnebí – **podnebí** (3. p. č. j.), **podnebí** (4. p. č. j.), **podnebí** (6. p. č. mn.).
16. kuchyňské nádobí (1./4./5. p.), vánoční cukroví (1./4./5. p.), kyselé zelí (1./4./5. p.), mísa (1. p.) s cukrovím (7. p.), topit uhlím (7. p.), vůz (1./4. p.) s dřívím (7. p.), mezi rákosím (7. p.), udělat si pohodlí (4. p.).
17. na sousedním území (6. p., **stavení**), v malém množství (6. p., **stavení**), za barevnými skly (7. p., **město**), hezkými slovy (7. p., **město**), příští pondělí (1./4./5. p., **stavení**), štípat dříví (4. p., **stavení**), mávat křídly (7. p., **město**), místnost v podkroví (6. p., **stavení**), řídit se pravidly (7. p., **město**), najít v křoví (6. p., **stavení**), otáčet koly (7. p., **město**), v dětství (6. p., **stavení**), říct vlastními slovy (7. p., **město**), sál se zrcadly (7. p., **město**), na polích (6. p., **stavení**), koupelna s umyvadly (7. p., **město**), lidská obydlí (1./4./5. p., **stavení**), řídit se příslovím (7. p., **stavení**).
18. a), b) **podtržené**, c) Dokud byl Macíček (r. m.) docela malým **kotětem (kuře)** a (**spojuje věty**) žil u babičky (r. ž.) ve městě (**město**), byl velmi způsobný a (**spojuje věty**) vůbec nezlobil. Hrával si s papírkem (r. m.), kutálel míč (r. m.), pil **mléko (město)** z modrého rendlíku s velkým **ouškem (město)**, vyhříval se na **slunci (moře)**, které svítilo **oknem (město)**, a (**spojuje věty**) spával na polštáři. Věděl, že nesmí kousat babiččiny bačkory (r. ž.), věděl, co je **rádio (město)** a (**spojuje slova**) co televize. Byl stále čist'ouneký, neměl ani tušení, že existuje nějaké **bláto (město)**, že na světě žijí myši (r. ž.) a (**spojuje slova**) psi nebo dokonce **štěňata (kuře)** a (**spojuje slova**) **housata (kuře)**. Ale přišlo **jaro (město)**, nastalo **léto (město)** a (**spojuje slova**) Macíček se s babičkou a (**spojuje slova**) dětmi přestěhoval z městského **sídlíště (moře)** na vesnici.
- d) 6 vět; Hrával (5) si (3) s (7) papírkem (1), kutálel (5) míč (1), pil (5) mléko (1) z (7) modrého (2) rendlíku (1) s (7) velkým (2) ouškem (1), vyhříval (5) se (3) na (7) slunci (1), které (3) svítilo (5) oknem (1), a (8) spával (5) na (7) polštáři (1).
- e) **docela** – úplně, **svítilo** – zářilo, **nesmí** – nemá, **tušení** – ponětí, **nastalo** – začalo, **vesnici** – venkov.
- f) Individuální; např.: Dokdy byl Macíček velmi způsobný a vůbec nezlobil?

strana 50

1. slova r. ž. zakončená samohláskou: brány, křižovatce, budova, kopulemi, zaoblinami, omítce, ozdůbkami; 2. slova r. ž. zakončená souhláskou: věž, baňatostmi, pouti.

strana 51

2. žába (**vz. žena**), větev (**píseň**), kuchyň (**píseň**), propast (**kost**), maminka (**žena**), konev (**píseň**), vesnice (**růže**), židle (**růže**), bolest (**kost**), neděle (**růže**), škola (**žena**), žula (**žena**), myš (**kost**), jeskyně (**růže**), radost (**kost**), mýtina (**žena**), obuv (**kost**), práce (**růže**).
3. hráz (**píseň**), žabka (**žena**), víla (**žena**), bělice (**růže**), udice (**růže**), síť (**píseň**).
4. škola – **školy** (2. p. č. j.), **školy** (4. p. č. mn.), **školy** (5. p. č. mn.), **školami** (7. p. č. mn.); mísa – **mísy** (2. p. č. j.), **mísy** (4. p. č. mn.), **mísy** (5. p. č. mn.), **mísami** (7. p. č. mn.); sova – **sovy** (2. p. č. j.), **sovy** (4. p. č. mn.), **sovy** (5. p. č. mn.), **sovami** (7. p. č. mn.); žížala – **žížaly** (2. p. č. j.), **žížaly** (4. p. č. mn.), **žížaly** (5. p. č. mn.), **žížalami** (7. p. č. mn.); kapsa – **kapsy** (2. p. č. j.), **kapsy** (4. p. č. mn.), **kapsy** (5. p. č. mn.), **kapsami** (7. p. č. mn.).
5. rozkvetlé lípy, výškové budovy, výroba kávy, zpíváme koledy, radostné zprávy, žáby kvákaly; dále individuální.
6. nedělej chyby, tři lampy, do trávy, z jámy, s houbami, pod lipami, šálek kávy, pozorovat sovy, mezi břízami, pomník ze žuly, boty s tkaničkami, strmé skály, chytat ryby, samé výmluvy, domluvit se na pondělí. (4. p. č. mn.), **žížaly** (5. p. č. mn.), **žížalami** (7. p. č. mn.); kapsa – **kapsy** (2. p. č. j.), **kapsy** (4. p. č. mn.), **kapsy** (5. p. č. mn.), **kapsami** (7. p. č. mn.).

strana 52

7. kůže – **kůže** (2. p. č. j.), **kůži** (4. p. č. j.), **kůží** (2. p. č. mn.), **kůžemi** (7. p. č. mn.); chvíle – **chvíle** (2. p. č. j.), **chvíli** (4. p. č. j.), **chvil** (2. p. č. mn.), **chvílemi** (7. p. č. mn.); fazole – **fazole** (2. p. č. j.), **fazoli** (4. p. č. j.), **fazolí** (2. p. č. mn.), **fazolemi** (7. p. č. mn.); neděle – **neděle** (2. p. č. j.), **neděli** (4. p. č. j.), **neděl/í** (2. p. č. mn.), **nedělemi** (7. p. č. mn.); země – **země** (2. p. č. j.), **zemi** (4. p. č. j.), **zemí** (2. p. č. mn.), **zeměmi** (7. p. č. mn.).
8. Pero mi spadlo pod židli (**růži**). Nenoste se s těmi židlemi (**růžemi**). Kotě si hrálo pod židlí (**růží**). Nelze sedět najednou na dvou židlích (**růžích**). Mám vám podat židli (**růži**)? Kam jdete s těmi židlemi (**růžemi**)? Přisuňte stůl k těm židlím (**růžím**). Pokoj byl zařízen bez židlí (**růží**).
9. Na stůl jsme nachystali talíře se **sklenicemi**. Když máma krájí **cibuli**, pláče. Záhon jsme osázeli **petrželí**. Nedívej se dlouho na **televizi**. Věštyně měla na stole křišťálovou **kouli**.
10. **Želva (žena)** bahenní je jedinou středoevropskou **želvou (žena)**. Žije na jižní **Moravě (žena)**, ale byla vysazena i na některých místech v **Čechách (žena)**. Zdržuje se v **zátočinách (žena)** i mírně tekoucích **vodách (žena)**. Délka krunýře dosahuje 30 cm. Živí se hmyzem, měkkýši, **rybkami (žena)**, částečně i **potravou (žena)** rostlinnou. V říjnu zalézají **želvy (žena)** do bahna a přezimují tu až do března. V té době vůbec nevyměňují vzduch v **plících (růže)** a kyslík získávají z **vody (žena)** pomocí bohatě prokrvené **sliznice (růže) kloaky (žena)**.
- a) Osnova – např.: 1. Výskyt želvy bahenní; 2. Vzhled; 3. Způsob života. Dále individuální.
- b) Individuální.
- c) Želva bahenní **byla** jedinou středoevropskou želvou. **Žila** na jižní Moravě, ale byla vysazena i na některých místech v Čechách. **Zdržovala** se v zátočinách i mírně tekoucích vodách. Délka krunýře **dosahovala** 30 cm. **Živila** se hmyzem, měkkýši, rybkami, částečně i potravou rostlinnou. V říjnu **zalézaly** želvy do bahna a **přezimovaly** tu až do března. V té době vůbec **nevyměňovaly** vzduch v plících a kyslík **získávaly** z vody pomocí bohatě prokrvené sliznice kloaky.
- d), e) (Já, želva bahenní, /) **Jsem** jedinou středoevropskou želvou. – (VJ) **Žiji** na jižní Moravě, ale **byla jsem vysazena** i na některých místech v Čechách. – (S) **Zdržuji** se v zátočinách i mírně tekoucích vodách. – (VJ) Délka krunýře dosahuje 30 cm. – (VJ) **Živím** se hmyzem, měkkýši, rybkami, částečně i potravou rostlinnou. – (VJ) V říjnu **zalézám** do bahna a **přezimuji** tu až do března. – (S) V té době vůbec **nevyměňuji** vzduch v plících a kyslík **získávám** z vody pomocí bohatě prokrvené sliznice kloaky. – (S).

strana 53

11. **mrkev**: mrkev, mrkve, mrkvi, mrkev, (mrkvi), mrkvi, mrkví; mrkve, mrkví, mrkvím, mrkve, (mrkve), mrkvích, mrkvemi; **broskev**: broskev, broskve, broskvi, broskev, (broskvi), broskvi, broskví; broskve, broskví, broskvím, broskve, (broskve), broskvích, broskvemi; **labuť**: labuť, labutě, labutí, labuť, labuti, labuti, labutí; labutě, labutí, labutím, labutě, labutě, labutích, labutěmi; **laň**: laň, laně, lani, laň, lani, lani, laní; laně, laní, laním, laně, laně, laních, laněmi.
12. kniha s písněmi a básněmi, ptáci ve větvích, pokrm na pánvi, limonáda v lahvích, pecka v broskvi, cesta lemovaná jabloněmi, třešněmi a hrušněmi, pozorování koroptví, s velkými obtížemi, vysoké hory, dvě sovy.
13. Lidské **bytosti (r. ž., č. mn., 1. p., vz. kost)** si velmi dobře pamatují **chuť (r. ž., č. j., 4. p.)** různých **jídel (r. stř., č. mn., 2. p.)**. Bez chuťové **paměti (r. ž., č. j., 2. p., vz. kost)** bychom se v pokrmech těžko vyznali. Neuměli bychom navzájem **jídla (r. stř., č. mn., 4. p.)** porovnávat a mohlo by to způsobit nějakou **nepříjemnost (r. ž., č. j., 4. p., vz. kost)** při **vaření (r. stř., č. 1., 6. p.)**. Nemít chuťovou **paměť (r. ž., č. j., 4. p., vz. kost)**, jídlo by pro nás ztratilo svou **přitažlivost (r. ž., č. j., 4. p., vz. kost)**.

jídel (r. stř., č. mn., 2. p.). Bez chuťové **paměti** (r. ž., č. j., 2. p., vz. **kost**) bychom se v pokrmech těžko vyznali. Neuměli bychom navzájem **jídla** (r. stř., č. mn., 4. p.) porovnávat a mohlo by to způsobit nějakou **nepříjemnost** (r. ž., č. j., 4. p., vz. **kost**) při **vaření** (r. stř., č. 1., 6. p.). Nemít chuťovou **paměť** (r. ž., č. j., 4. p., vz. **kost**), jídlo by pro nás ztratilo svou **přitažlivost** (r. ž., č. j., 4. p., vz. **kost**).

14. Trpěl velkými **bolestmi**. Spisovatel vyprávěl o své rodné **vsí**. Trápil se svými **starostmi**. Musíš splnit své **povinnosti**. Česká republika je naší **vlastí**. Je to žák s velkými **vědomostmi**. V létě chodíme v letní **obuvi**. Kostel stojí na **návsi**. Vyprávěl mi o nadpřirozených **bytostech**. Mluvil o samých **hloupostech**. Přijel vlak z **Břeclavi** do **Čáslavi**. Jedeme za babičkou do **Vlašimi**.

strana 54

15. V **nouzi** poznáš přítele. Kdyby jsou **chyby**. Sedí na dvou **židlích**. Má herectví v **krvi**. Vy jste **hlavy** otevřené.

16. Přijed' v **neděli** na **chvíli**. Koupili jsme dvě nábytkové **sestavy**. V zimě jsme pozorovali **stopy koroptví** blízko naší **vsí**. Nedaleko **břízy** rozkvétají květy **bledulí**. Osvěžila nás procházka mezi **poli** a **loukami**. Divoké **husy** se ukrývají v **rákosí**. Znáte pohádku o **soli** nad zlato? Nanosíme několik **otepí** dříví. Mléko prodávají v krabicích nebo v **láhvích**. Pojedeme na výlet do **Bratislavy**. Právě jsme přijeli z **Ostravy**.

17. V kolik hodin odjíždí rychlík do Ostravy (**ženy**)? V okolí (**stavení**) Břeclavi (**kosti**) (**kosti**) se pěstuje réva **vinná** (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**). Podle pověsti zemřel Jan Žižka blízko (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**) Příbyslavi (**vyjmen. slovo; kosti**). Pojedeme po dálnici z Prahy až do Bratislavy (**ženy**). Auta značky Octavia se vyrábějí (**předpona vy-**) v Mladé Boleslavi (**vlastní jméno města; kosti**). Projeli jsme všechna pohoří od Šumavy (**ženy**) až k Tatrám (**vlastní jméno pohoří**). Na neděli (**růži**) jsme jeli za známými do Miroslavi (**kosti**) u Znojma (**vlastní jméno města**). Procházeli jsme se v povodí řeky Sázavy (**ženy**).

18. a) **Princezna** (r. ž., 1. p., vz. **žena**) **Máňa** (r. ž., 1. p., vz. **žena**) v **pekle** (r. stř., 1. p., vz. **město**) A tu pojednou jako když do vrabců střelí. – (VJ) Všichni čerti se rozletěli a místo nich tu stál samotný kníže **pekel** (r. stř., 2. p., vz. **město**) Lucifer v parádní **uniformě** (r. ž., 6. p., vz. **žena**). – (S) „Táhněte po své **práci** (r. ž., 6. p., vz. **růže**), čumilové, nebo vám to při **výplatě** (r. ž., 6. p., vz. **žena**) **safratánsky spočítám!**“ – (S) rozkřikl se hrozným hlasem na čerty. – (VJ) Potom přikročil k **princezně** (r. ž., 3. p., vz. **žena**). – (VJ) I pěkně vítám, to je pro naše **peklo** (r. stř., 4. p., vz. **město**) opravdu vzácná **návštěva** (r. ž., 1. p., vz. **žena**).“ – (S) Mluvil jako **máslo** (r. stř., 1. p., vz. **město**). – (VJ) „Copak byste si přála, **slečinko** (r. ž., 5. p., vz. **žena**)?“ – (VJ)

b) **podtrženo**; individuální (např.: „Jděte si po své práci, zvědavci, nebo se vám to patřičně odrazí na výplatě.“).

c) jako když do vrabců střelí – rychle se rozprchnout; Mluvil jako **máslo**. – Jednal (zacházel) s někým opatrně, vlídně.

d) pojednou – naráz, parádní – slavnostní, přikročil – přistoupil.

e) čumilové; slečinko.

strana 55

1. **Král** (č. j., 1. p.) si dal zavolat **generála** (č. j., 4. p.) svého vojska a nařídil mu, aby **draka** (č. j., 4. p.) sprovodil co nejrychleji ze **světa** (č. j., 2. p.). **Generál** (č. j., 1. p.) zasalutoval a ohlásil **králi** (č. j., 3. p.), že vojsko je rozptýleno, kasárny zbořeny a jejich **kanony** (č. mn., 1. p.) obluda všechny pohltala. I poslal **král** (č. j., 1. p.) bleskurychle pro hloupého **Honzu** (č. j., 4. p.), jestli by neudělal **pořádek** (č. j., 4. p.) on.

2. r. m. životný: lidé, host, hostitelé, návštěvníky, šlechtici; r. m. neživotný: středověku, kusech, prsty, nožem, tesák, nůž, nože.

strana 56

3. vlk: **vlka** (2. p., č. j.), **vlci** (1. p., č. mn.), **vlky** (4. p., č. mn.); netopýr: **netopýra** (2. p., č. j.), **netopýři** (1. p., č. mn.), **netopýry** (4. p., č. mn.); tygr: **tygra** (2. p., č. j.), **tygři** (1. p., č. mn.), **tygry** (4. p., č. mn.); drozd: **drozda** (2. p., č. j.), **drozdi/-ové** (1. p., č. mn.), **drozdy** (4. p., č. mn.); sysel: **sysla** (2. p., č. j.), **sysli/-ové** (1. p., č. mn.), **sysly** (4. p., č. mn.); sup: **supa** (2. p., č. j.), **supi/-ové** (1. p., č. mn.), (4. p., č. mn.); motýl: **motýla** (2. p., č. j.), **motýli/-ové** (1. p., č. mn.), **motýly** (4. p., č. mn.); manžel: **manžela** (2. p., č. j.), **manželé/-ové** (1. p., č. mn.), **manžele/-y** (4. p., č. mn.); hoch: **hocha** (2. p., č. j.), **hoši** (1. p., č. mn.), **hochy** (4. p., č. mn.).

strana 57

4. **pávi/-ové** (1. p., č. mn.), **pávy** (4. p., č. mn.), **pávi/-ové** (5. p., č. mn.), **pávy** (7. p., č. mn.); **psi/-ové** (1. p., č. mn.), **psy** (4. p., č. mn.), **psi/-ové** (5. p., č. mn.), **psy** (7. p., č. mn.); **havrani/-ové** (1. p., č. mn.), **havraný** (4. p., č. mn.), **havrani/-ové** (5. p., č. mn.), **havraný** (7. p., č. mn.); **hoši** (1. p., č. mn.), **hochy** (4. p., č. mn.), **hoši** (5. p., č. mn.), **hochy** (7. p., č. mn.); **krtei/krtkové** (1. p., č. mn.), **krtky** (4. p., č. mn.), **krtci/krtkové** (5. p., č. mn.), **krtky** (7. p., č. mn.).
5. Na střeše seděli (**ti**) **holubi**. Sousedí mají bílé (**ty**) **holuby**. (**Ti**) **orli** hnízdí vysoko v horách. Spatřil jsi už někdy letící (**ti**) **orly**? Obdivovali jsme (**ty**) **orly**/(**ty**) **lvy** v ZOO. (**Ti**) **lvi** jsou nazýváni králi zvířat. Pozorovali jsme (**ty**) **lvy** s bujnými hřívami.
6. sokolník se sokoly (**s pány**), rám provrtaný červy (**pány**), dívat se za letícími čápy (**pány**), klec s holuby (**s pány**), mezi lvy (**pány**), sysli/-ové (**páni/-ové**) škodí, čápi/-ové (**páni/-ové**) na komíně, utíkat za motýly (**pány**), hubit sysly (**pány**), cvičitel se psy (**pány**), obdivovat pávy (**pány**), lovit buvoly (**pány**), obraz s anděly (**pány**).
7. Psi jsou velmi užiteční. Psy nazýváme nejlepšími přáteli člověka. Vycvičení psi vodí slepce. Psi opatrují malé děti. Myslivci chodí se psy na lov. Na severu tahají psi sáně. Některé objekty jsou střeženy psy. Psy nezavírejte jen do boudy, ale snažte se jim porozumět. Majitelé své psy milují.
8. a), b) pilina (**žena**), slepice (**růže**), synovec (**živ.**), bylinářka (**žena**), myš (**kost/píseň**), síto (**město**), sýr (**neživ.**), sirotek (**živ.**), mlynář (**živ.**), hmyzožravec (**živ.**), hmyz (**neživ.**), místnost (**kost**), mýtina (**žena**), plynovod (**neživ.**), hlemýžď (**živ.**), pytel (**neživ.**), netopýr (**živ.**), smyk (**neživ.**), chvíle (**růže**), obydlí (**stavení**), sýček (**živ.**), bič (**neživ.**), kluziště (**moře**), výlet (**neživ.**), límeč (**neživ.**), dobytek (**neživ.**), babyka (**žena**), houslista (**živ.**), cizinec (**živ.**), myslivna (**žena**), vítěz (**živ.**), dobromysl (**kost/píseň**), synek (**živ.**), hbitý výskok (**neživ.**).
9. řetěz: **řetězu** (2. p., č. j.), **řetězy** (1. p., č. mn.), **řetězy** (4. p., č. mn.); kámen: **kamene/-u** (2. p., č. j.), **kameny** (1. p., č. mn.), **kameny** (4. p., č. mn.); obraz: **obrazu** (2. p., č. j.), **obrazy** (1. p., č. mn.), **obrazy** (4. p., č. mn.); nápis: **nápisu** (2. p., č. j.), **nápisy** (1. p., č. mn.), **nápisy** (4. p., č. mn.); sud: **sudu** (2. p., č. j.), **sudy** (1. p., č. mn.), **sudy** (4. p., č. mn.).

strana 58

10. dřevěné stoly, silné provazy, pečuje o své zuby, hluboké lesy; dále individuální.
11. Z lesa se ozývaly **výstřely** z pušky. Na zdi visí vzácné **obrazy**. Na silnici rachotí **vozy**. Sbírejte jen mladé **hříby**. Vojáci plní velitelovy **rozkazy**. Vrata byla opatřena ocelovými **řetězy**.
12. Individuální.
13. a) **učitel**: učitel, učitele, učiteli/-ovi, učitele, učiteli, učiteli/-ovi, učitelem; učitelé, učitelů, učitelům, učitele, učitelé, učitelích, učiteli; b) **sběratel**: sběratel, sběratele, sběrateli/-ovi, sběratele, sběrateli, sběrateli/-ovi, sběratelem; sběratelé, sběratelů, sběratelům, sběratele, sběratelé, sběratelích, sběrateli; c) **holič**: holič, holiče, holiči/-ovi, holiče, holiči, holiči/-ovi, holičem; holiči/-ové, holičů, holičích, holiče, holiči/-ové, holičích, holiči; d) **krotitel**: krotitel, krotitele, krotiteli/-ovi, krotitele, krotiteli, krotiteli/-ovi, krotitelem; krotitelé, krotitelů, krotitelům, krotitele, krotitelé, krotitelích, krotiteli.
14. myslivec: **myslivci** (1. p., č. mn.), **myslivce** (4. p., č. mn.), **myslivci** (7. p., č. mn.); cvičitel: **cvičitelé** (1. p., č. mn.), **cvičitele** (4. p., č. mn.), **cvičiteli** (7. p., č. mn.); král: **králové** (1. p., č. mn.), **krále** (4. p., č. mn.), **králi** (7. p., č. mn.); řidič: **řidiči** (1. p., č. mn.), **řidiče** (4. p., č. mn.), **řidiči** (7. p., č. mn.); šimpanz: **šimpanzi/-ové** (1. p., č. mn.), **šimpanze** (4. p., č. mn.), **šimpanzi** (7. p., č. mn.); Francouz: **Francouzi** (1. p., č. mn.), **Francouze** (4. p., č. mn.), **Francouzi** (7. p., č. mn.).

strana 59

15. Žáci šli na výlet s **učiteli**. Četli jsme o vynikajících **stavitelích**. Vítám tě, milý **příteli**. Poražení závodníci si tiskli ruku s **vítězi**. Četli jsme pohádku o **králi** skřítků. Šli jsme na návštěvu k **Tomáši/-ovi**. Zajímají mě knihy o slavných **objevitelích** a **vynálezčích**.
16. To je pan **učitel/ředitel/pořadatel**. To jsou páni **učitelé/ředitelé/pořadatelé**. Nemůžeme začít bez pana **učitele/ředitele/pořadatele**. Nemůžeme začít bez pánů **učitelů/ředitelů/pořadatelů**. Přišli jsme k panu **učiteli/-ovi//řediteli/-ovi//pořadateli/-ovi**. Přišli jsme k pánům **učitelům/ředitelům/pořadatelům**.
Znám pana **učitele/ředitele/pořadatele**. Známe pány **učitele/ředitele/pořadatele**. Dobrý den, pane **učiteli/řediteli/pořadateli**. Dobrý den, páni **učitelé/ředitelé/pořadatelé**. Mluvíme o panu **učiteli/-ovi//řediteli/-ovi//pořadateli/-ovi**. Mluvíme o pánech **učitelích/ředitelích/pořadatelích**. Seznámili jsme se s panem **učitelem/ředitelem/pořadatelem**. Seznámili jsme se s pány **učiteli/řediteli/pořadateli**.
17. To jsou známí **spisovatelé, cestovatelé** a **skladatelé**. Do našeho města jsme pozvali významné **spisovatele, cestovatele** a **skladatele**. V encyklopedii jsme četli o **spisovatelích, cestovatelích** a **skladatelích**. Besedovali jsme se **spisovateli, cestovateli** a **skladateli**.
18. **talíř**: talíř, talíře, talíři, talíř, (talíři), talíři, talířem; talíře, talířů, talířům, talíře, (talíře), talířích, talíři; **jitrocel**: jitrocel, jitrocele, jitroceli, jitrocel, (jitroceli), jitroceli, jitrocelem; jitrocele, jitrocelů, jitrocelům, jitrocele, (jitrocele), jitrocelích/-ech, jitroceli; **jetel**: jetel, jetele, jeteli, jetel, (jeteli), jeteli, jetelem; jetele, jetelů, jetelům, jetele, (jetele), jetelích/-ech, jeteli; **pytel**: pytel, pytle, pytli, pytel, (pytli), pytli, pytlem; pytle, pytlů, pytlům, pytle, (pytle), pytlech/-ích, pytli.
19. lívanec: **lívanci** (6. p., č. j.), **lívancích** (6. p., č. mn.), **lívanci** (7. p., č. mn.); přípoj: **přípoji** (6. p., č. j.), **přípojih** (6. p., č. mn.), **přípoji** (7. p., č. mn.); kroj: **kroji** (6. p., č. j.), **krojích** (6. p., č. mn.), **kroji** (7. p., č. mn.); kašel: **kašli** (6. p., č. j.), **kašlich** (6. p., č. mn.), **kašli** (7. p., č. mn.); jetel: **jeteli** (6. p., č. j.), **jetelích/-ech** (6. p., č. mn.), **jeteli** (7. p., č. mn.); cíl: **cíli** (6. p., č. j.), **cílech** (6. p., č. mn.), **cíli** (7. p., č. mn.); pytel: **pytli** (6. p., č. j.), **pytlech/-ích** (6. p., č. mn.), **pytli** (7. p., č. mn.).

strana 60

20. Je tma jako v **pytli** (6. p., **stroji**). Na hrubý pytel (1. p.) hrubá záplata. Brambory se prodávají v **pytlích** (6. p., **strojích**). Na návsí stál vůz naložený pytli **slámy** (2. p., **ženy**). Nauč se hospodařit s **penězi** (7. p., **stroji**). Často mluví o **penězích** (6. p., **strojích**). Zaplatit můžete hotovými **penězi** (7. p., **stroji**) nebo šekem. O **penězích** (6. p., **strojích**) se říká, že kazí charakter.
21. Individuální.
22. **průvodce** (vz. soudce) – kdo někoho provází např. při prohlídce zámku; 7. p. – průvodci, **nemluva** (vz. předseda) – nemluvný člověk; 7. p. – nemluvy, **neposeda** (vz. předseda) – neposedný, živý člověk; 7. p. – neposedy, **obhájce** (vz. soudce) – např. ten, kdo hájí zájmy někoho u soudu, obhájce např. mistrovský titul; 7. p. – obhájci, **nemotora** (vz. předseda) – nešikovný člověk; 7. p. – nemotory, **popleta** (vz. předseda) – kdo všechno poplete; 7. p. – poplety, **filatelista** (vz. předseda) – sběratel poštovních známek; 7. p. – filatelisty, **ochránce** (vz. soudce) – ten, kdo někoho ochraňuje; 7. p. – ochránci, **dozorce** (vz. soudce) – ten, kdo dozírá, dohlíží; 7. p. – dozorcí, **cyklista** (vz. předseda) – jezdec na kole; 7. p. – cyklisty, **sólista** (vz. předseda) – samostatně vystupující např. zpěvák, hudebník; 7. p. – sólisty, **zástupce** (vz. soudce) – ten, kdo někoho zastupuje např. ve funkci; 7. p. – zástupci, **nezbeda** (vz. předseda) – neposlušný, rozpustilý člověk; 7. p. – nezbedy, **zrádce** (vz. soudce) – ten, kdo se dopustil zrady; 7. p. – zrádci, **hokejista** (vz. předseda) – hráč hokeje; 7. p. – hokejisty.
23. chlapec – vz. muž, 5. p. můj chlapče, žalobce – vz. soudce, 5. p. ctěný žalobce, otec – vz. muž, 5. p. drahý otče, poslanec – vz. muž, 5. p. vážený poslanče, dárcce – vz. soudce, 5. p. milý dárcce, zrádce – vz. soudce, 5. p. ty jeden zrádce, cizinec – vz. muž, 5. p. vážený cizince, letec – vz. muž, 5. p. odvážný letče, dobrodinec – vz. muž, 5. p. ty můj dobrodinče. zrádce – vz. soudce, 5. p. ty jeden zrádce, cizinec – vz. muž, 5. p. vážený cizince, letec – vz. muž, 5. p. odvážný letče, dobrodinec – vz. muž, 5. p. ty můj dobrodinče.

strana 61

- gymnasté – vz. předseda, žonglér – vz. pán, talíři – vz. stroj, vzduchu – vz. hrad, výstupu – vz. hrad, klauna – vz. pán, provazolezci – vz. muž, krotitel – vz. muž, lvy – vz. pán, vůdce – vz. soudce, potlesk – vz. hrad, diváci – vz. pán, domovů – vz. hrad.
- a) Individuální.
- Např.: Nejdříve cvičili gymnasté na visuté hrazdě, létali z jedné hrazdy na druhou jako vlaštovky. **V1, V2.** Potom přišel žonglér s deseti talíři, **kteřé** házel do vzduchu a bez zaváhání je všechny chytil. **V1, ktere V22.**
- žezlo patří králi, tank patří vojákovi/-u, myslivna patří myslivci/-ovi, kovadlina patří kováři/-ovi, auto patří řidiči/-ovi, sbírka patří sběrateli/-ovi, motyka patří zahradníkovi/-u.
- Pozorovali jsme **lvy, pávy, šakaly**. Chlapci běhali v **jeteli** a honili se za **motýly**. Včera jsme se bavili s našimi **přáteli** o **penězích**. Ve stodole byly **vozy** přichycené **řetězy**. Dědeček nabírá zrní v **pytli** a krmí s ním **holuby**. Děti nám ukázaly **kresby** malované **pastely**.
- Psi** se rozštěkali. **Holubi** vzlétli. **Nápisy** na starých obchodech vybledly. Jablko bylo prolezlé **červy**. **Kosi** sezobali třešně na stromě. Při cvičení se nám napínají **svaly**. Napsal jsem nesprávnou číslici v **děliteli**. Úředníci zakládají všechny důležité **spisy**. Pane **poslanče**, žádáme vás o vysvětlení.
- Pánské a dámské oděvy. Ojeté automobily. Sebrané spisy Karla Čapka. Místo pro odpadky a střepy. Volejte řediteli. Televizní zprávy. Dále individuální.

strana 62

- baví se s **přáteli**, významné objevy, vidět datly, vypravovat vnukovi, **čápi** vylétají, vozy řinčí, poví to **učiteli**, **nápisy** na omítkách, pobývat v lesích, rozprávět o manželí/ech, vyprávět si s kolegy, vyplnit úkoly s mnoha svízeli/**-emi**
- a), b) Individuální.
- starosti s penězi (**stroj**), nebezpeční škůdci (**soudce**), vyjít v pantoflích (**stroj**), uslyšet vyprávění (**stavení**) o šimpanzi (**muž**), byliny (**žena**) v pytlí/ech (**stroj**), výpravy (**žena**) s cestovateli (**muž**), topit v kotlí/-ech (**stroj**), lovit červy (**pán**), krávy (**žena**) v jeteli (**stroj**), zprávy (**žena**) o vítězi (**muž**), pospíchat k cíli (**stroj**), namazané chleby (**hrad**).
- kresba (**r. ž., vz. žena**) – nakreslený obraz; kreslírna (**r. ž., vz. žena**) – místnost, kde se kreslí; výkres (**r. m., vz. hrad**) – kreslené znázornění něčeho; kreslení (**r. stř., vz. stavení**) – zobrazování čarami; kreslič (**r. m., vz. muž**) – kdo dělá technické výkresy; např.: **nakreslený, kreslit**; zdravotnictví (**r. stř., vz. stavení**) – souhrn opatření týkajících se péče o zdraví, instituce určená k péči o zdraví; zdravotník (**r. m., vz. pán**) – pracovník ve zdravotnictví; zdravotnice (**r. ž., růže**) – pracovník ve zdravotnictví; zdraví (**r. stř., vz. stavení**) – tělesný a duševní stav živého organismu bez poruchy orgánů a jejich funkce; např.: **zdravý, uzdravit**; spis (**r. m., vz. hrad**) – listina, písemnost; dopis (**r. m., vz. hrad**) – list, psaní určený k dodání adresátovi, většinou vzdálenému; spisovatelka (**r. ž., vz. žena**) – tvůrkyně literárního díla; spisování (**r. stř., vz. stavení**) – písemné sestavování, tvoření literárního díla; např.: **sepsaný, sepsat**.

strana 63

- a) Jmenoval se **špaček (pán)**. Zpíval jako **slavík (pán)**. Občas kradl jako **straka (žena)**. Když ho přistihli, byl červený jako **rak (pán)**. Mlčel však jako **ryba (žena)**. Už odmalička byl líný jako **veš (kost)**. Byl i pomalý jako **hlemýžď (muž)**. Ke kamarádům byl lstivý jako **liška (žena)**. Když se vřítel do třídy, křičel jako **pavián (pán)**. Jednou rozbil okno. Utíkal jako **zajíc (muž)**. Chytili ho. Okno zaplatil a byl z toho všeho **jelen (pán)**.
- b) hlemýžď, jelen, liška, pavián, rak, ryba, slavík, straka, špaček, veš, zajíc.
- c) červený (nelze říct slovo opačného významu), **líný** – pilný, **pomalý** – rychlý, **lstivý** – bezelstný.
- a) **kořen slov tučně**, b) skákat: **skokan** (vz. pán), **skokanka** (žena); např.: Kluci skáčou do vody. (věta oznam.) Proč jsi skákal do tak ledové vody? (v. tázací) Skoč do vody! (v. žadací rozkaz.); lyžovat: **lyžař** (vz. muž), **lyžařka** (žena); dále individuální; plavat: **plavec** (vz. muž), **plavkyně** (vz. růže); dále individuální; učit se: **učitel** (vz. muž), **učitelka** (vz. žena); dále individuální; zpívat: **zpěvák** (vz. pán), **zpěvačka** (žena); dále individuální; hrát: **herec** (vz. muž), **herečka** (žena); dále

individuální; kopat: **kopáč** (vz. muž), **kopačka** (žena); dále individuální; vařit: **vařič** (vz. muž), **vařečka** (vz. žena); dále individuální.

3. Kouzelné říše bývají za vysokými **horami**, za nekonečnými **lesy** a za hlubokými **řekami**. Pohádkoví **králové** obvykle mívají tři **syny** nebo tři **dcery**. Zakleté **zámky** stojí obyčejně na skleněných **kopcích** nebo na osamělých **ostrůvcích**. Na lesních **mýtinách** tančí krásné **víly**. Nad ohnivými **draky** a jinými **nestvůrami** vždy nakonec zvítězí dobrosrdeční **mládenci**.
4. Že prý vosy (**ženy, 1. p.**) honí kosa (**pány, 4. p.**) / z ranní rosy (**ženy, 2. p.**) každý den (**4. p.**). / A co kosi (**páni, 1. p.**)? Prosí (**přít. čas**) vosy (**ženy, 1. p.**): / „Nám se nechce z rosy (**ženy, 2. p.**) ven.“ / Drzé vosy (**ženy, 5. p.**)! Teď si kosi (**páni, 1. p.**) / kapky (**tvrdá souhláska, 4. p.**) rosy (**ženy, 2. p.**) v očích (**6. p.**) nosí (**přít. čas**). / Marně prosí (**přít. čas**) hlásky (**tvrdá souhláska, 1. p.**) kosi. / Kosi (**páni, 1. p.**) vosy (**ženy, 4. p.**) neuprosí (**přít. čas**).

strana 64

5. Silnice vedla mezi **lesy** (vz. **hrady**). Kola jsme svázali dohromady **řetězy** (**hrady**). Posloucháme **zprávy** (**ženy**) o **vítězi** (**muži**). Na **březích** (**lesích**) rostou **vrby** (**ženy**). Stojan s mikrofonem stál mezi oběma **hlasateli** (**muži**). Dávali vinu **Robertovi** (**pánovi**). Jdeme na výlet s buzolami (**ženami**) a **mapami** (**ženami**). Hromadu **slámy** (**ženy**) svážeme do **otepi** (**kosti**). Vítá myl **nádobí** (**stavení**). Pojistil smyčku dvěma **uzly** (**hrady**). Děti seděly na **mezi** (**kosti**). Nedáme se odradit žádnými **svízeli** (**píseň**). Kam s těmi **spisy** (**hrady**)? Na stromě sedí **kosi** (**páni**) a **holubi** (**páni**).
6. **město**: dřevo, dřeva, dřeva; **žena**: tužky, zápalky, hračky, výrobu, **růže**: židle, **píseň**: skříně, lodě (i vz. **kost**), **kost**: věci, **hrad**: pohled, stůl, papíru, papírem; **stroj**: pražce, nástroje.
 - a) moře, kuře, stavení, pán, muž, předseda, soudce.
 - b) Např.: nábytek (**hrad**), parkety (**žena**).
7. **píšeme dopisy**, **milý strýčku**, pobýváme v **Litomyšli**, byli jsme v **Břeclavi**, posílám pozdravy a vzpomínky, navštívíme starobylé pyramidy, spíme ve spacím pytli, letíme letadly a plujeme loděmi, podnikáme výpravy.
- 1., 2. Individuální.

strana 65

1. Nedělní výlet (**r. m., č. j., 1. p., vz. hrad**)

Vydali jsme se na blízký hrad (**r. m., č. j., 4. p., vz. hrad**). Kdysi byl téměř nedobytný. Byl chráněn mohutnými **hradbami** (**r. ž., č. mn., 7. p., vz. žena**) a **příkopy** (**r. m., č. mn., 7. p., vz. hrad**). Cestu k **cíli** (**r. m., č. j., 3. p., vz. stroj**) jsme si zkrátili strmými **pěšinami** (**r. ž., č. mn., 7. p., vz. žena**). Hradní **budovy** (**r. ž., č. mn., 1. p., vz. žena**) a **hradby** (**r. ž., č. mn., 1. p., vz. žena**) jsou už jen pouhými **zříceninami** (**r. ž., č. mn., 7. p., vz. žena**). Prostranství (**r. stř., č. j., 1. p., vz. stavení**) podél zdi (**r. ž., č. j., 2. p., vz. kost**) bylo zarostlé vysokými **kopřivami** (**r. ž., č. mn., 7. p., vz. žena**) a **keři** (**r. m., č. mn., 7. p., vz. stroj**). Upoutala nás prohlídka (**r. ž., č. j., 1. p., vz. žena**) **hladomorny** (**r. ž., č. j., 2. p., vz. žena**). Nejpozoruhodnější pro nás byla procházka (**r. ž., č. j., 1. p., vz. žena**) podzemními **sklepy** (**r. m., č. mn., 7. p., vz. hrad**) a **chodbami** (**r. ž., č. mn., 7. p., vz. žena**). Na výlet (**r. m., č. j., 4. p., vz. hrad**) budeme dlouho vzpomínat.
2. **Lvi** (**páni**) bývají nazýváni králi zvířat. V cirkuse obdivujeme zkrocené **lvy** (**pány**). Včerejší noci štěkali všichni **psi** (**páni**) z okolí. Kočka utekla před dvěma **psy** (**pány**). V atlase si prohlížíme pestrobarevné **motýly** (**pány**). **Motýli** (**páni**) poletují z květu na květ. **Holubi** (**páni**) pomohli Popelce přebírat hrách. Dědeček chová poštovní **holuby** (**pány**).
3. staré domy, vzácné drahokamy, obilí na polích, poradíme **Karlovi**, náročné úkoly, lovečtí **psi**, na březích potoka, chytat ryby na červy, zaplatit penězi, pozorujeme jestřáby a pěnkvavy, napiš dopisy, ostré střepy, jedeme do **Břeclavi**, auta s pytlí uhlí a dříví, má to v krvi, voda v kotli, čekat chvíli, návštěva Bratislavy, výlet do **Čáslavi**, v povodí Vltavy, hrát s **Italy** a **Francouzi**.
- 4., 5. Individuální.

strana 66

1. a), b) Rumcajs **sedí** (3. os., č. j., čas přít.) na pařezu a **nabíjí** (3. os., č. j., čas přít.) pistol nejtvrdějším žaludem. Kdo Cipiska **vzal** (3. os., č. j., čas min.), ten ho **bude** (3. os., č. j., čas bud.) **muset** (infinitiv) **vrátit** (inf.), **pomyslí** (3. os., č. j., čas min.) si. **Nabil** (3. os., č. j., čas min.) pistolí, **shrnul** (3. os., č. j., čas min.) si vousy z uší a **poslouchá** (3. os., č. j., čas přít.), jestli **nebude** (3. os., č. j., čas bud.) **slyšet** (inf.) Cipiska odněkud z lesa Řáholce. Napravo **bzučí** (3. os., č. mn., čas přít.) včely a jiný hmyz. Nalevo **klapou** (3. os., č. mn., čas přít.) jelení kopýtko a **šustí** (3. os., č. mn., čas přít.) zaječí tlapky. Vzadu **není** (3. os., č. j., čas přít.) **slyšet** (inf.) nic, to tam tak tiše **chodí** (3. os., č. j., čas přít.) lišky. To všechno **slyšel** (3. os., č. j., čas min.) Rumcajs levým uchem. Pravým **poslouchal** (3. os., č. j., čas min.), jak někdo daleko za mýtinou **louská** (3. os., č. j., čas přít.) ořechy. „**Slyším** (1. os., č. j., čas přít.), co **slyším** (1. os., č. j., čas přít.),“ **povídá** (3. os., č. j., čas přít.), „ale náš Cipísek to **není** (3. os., č. j., čas přít.).“

slyšet: slyším, slyšíš, slyší, slyšíme, slyšíte, slyší; **poslouchat:** poslouchám, posloucháš, poslouchá, posloucháme, posloucháte, poslouchají.

2. slovesa v infinitivu: dělat, namalovat, nakreslit, podepřít, schovat, zachovat, čekat, zavřít; slovesa ve tvaru určitém: přijde (3. os., č. j., čas bud.), přijde (3. os., č. j., čas bud.), vstoupí (3. os., č. j., čas bud.), vejde (3. os., č. j., čas bud.).

Jak dělám/děláte podobiznu ptáka

Nejprve namaluji/namalujete klec s otevřenými dvířky.

Potom nakreslím/nakreslíte něco hezkého, něco prostého... pro ptáka.

Podepřu/podepřete potom plátno o strom v zahradě...

schovám/schováte se za strom beze slova, bez pohnutí...

Když přijde pták, přijde-li,

zachovám/zachováte nejhlubší ticho, čekám/čekáte, až pták vstoupí do klece.

A když tam vejde, pomalu zavřu/zavřete štětcem dvířka...

strana 67

1. choval jsem – čas min., zpíval jsem – čas min., vydržel jsem – čas min., neodmlouval jsem – čas min., běžel jsem – čas min., budeme vyhlížet – čas bud., odpověděl jsem – čas min., bylo slyšet – čas min., budu opakovat – čas bud.

1. Vyletěl si pyšný drak, Rozhlíží se do všech stran, Vlaštovky a holubi
vyletěl až do oblak, potom hrozí hejnu vran. nebojí se záhuby,
zvysoka se dívá na svět, Ale vrány se mu směly, at' si na nás zuby cení
strašil by a neví jak. že je ještě malý pán. nalic nebo naruby.

2. umývat se, povídat si, stěhovat se, stěžovat si, seznámit se s dívkou, malovat si, připravovat se, zpívat si, hrát si, přesvědčit se o správnosti; dále individuální.

strana 68

1. Individuální; pozor na tvar pro 3. os. č. mn. přemýšlejí/-í.

2. 1. os. čísla jed. času přít.: jsem, bydlím, zpívám

2. os. čísla mn. času přít.: bijete, myjete se, objevujete

3. os. čísla jed. času přít.: nosí, pije, trpí

1. os. čísla mn. času přít.: musíme, vozíme, máme

3. os. čísla mn. času přít.: kupují, obědvají, trápí se

2. os. čísla jed. času přít.: pečeš, stěhuješ se, pobýváš

strana 69

1. složené tvary času budoucího: bude vypadat, budeme žít, bude vypadat, budeme vyrábět, bude muset; jednoduché tvary času budoucího: vytlačí, zničí, uvědomí si.

a), b) Individuální.

2. složené tvary: bude jíst (3. os., č. j., čas bud.), budeme vyprávět (1. os., č. mn., čas bud.), budou vařit (3. os., č. mn., čas bud.); jednoduché tvary: bruslím (1. os., č. j., čas přít.), uvaříte (2. os., č. mn., čas bud.), děláme (1. os., č. mn., čas přít.), (on) vaří (3. os., č. j., čas přít.), uděláš (2. os., č. j., čas bud.), sníme (1. os., č. mn., čas bud.).

strana 70

3. **sázet – zasázet** – složený tvar: č. j.: 1. os. budu sázet, 2. os. budeš sázet, 3. os. bude sázet, č. mn. 1. os. budeme sázet, 2. os. budete sázet, 3. os. budou sázet; jednoduchý tvar: č. j.: 1. os. zasadím, 2. os. zasadíš, 3. os. zasadí, č. mn. 1. os. zasadíme, 2. os. zasadíte, 3. os. zasadí atd.

4. větvičky rozkvetou, my budeme psát, děti si budou hrát, ty se budeš učit, já budu vyprávět, tužka se zlomí, dítě se rozpláče, chlapci budou lyžovat, auto zabrzdí, vy budete cestovat, oni přiběhnou, naši sportovci zvítězí.

5. Nakoupí krmení pro rybičky. Bude hrát fotbal se sousední školou. Bude cvičit hraní na kytaru. Dočte povinnou četbu. Bude blahopřát babičce k narozeninám.

6. Ondra pojedete na výlet do Prahy. Strýček mu ukáže významné památky. Půjdu spolu na Hradčany, navštíví Národní divadlo, prohlédnou si Staroměstské náměstí s orlojem. Zajdou se dokonce podívat na Letnou na fotbal. Vše se mu bude líbit. Dále individuální.

7. a) budeme odpovídat na dotazy, povýší na generála, vyhotovíme svazky cibulí.

b) přibít prkno – přibiju, přibiješ... prkno, sbírat borůvky – budu sbírat..., svítit svíčkami – budu svítit..., mlít ve mlýně – budu mlít..., vypláznout jazyk – vypláznu..., oběhnout budovy – oběhnu..., rozstříhat papír – rozstříhám...

strana 71

1.

1. os. č. j. kreslil jsem	počítal jsem	uklízел jsem
2. os. č. j. kreslil jsi	počítal jsi	uklízел jsi
3. os. č. j. (on) kreslil	počítal	uklízел
1. os. č. mn. (my) jsme kreslili	jsem počítali	jsem uklízeli
2. os. č. mn. (vy) jste kreslili	jste počítali	jste uklízeli
3. os. č. mn. (oni) psali	počítali	uklízeli

2. **bát se**: bál jsem se, bál ses, bál se, báli jsme se, báli jste se, báli se; **psát si**: psal jsem si, psal sis, psal si, psali jsme si, psali jste si, psali si.

strana 72

3. přál sis, hrál sis, povídal sis, loudal ses, naučil ses, myl ses, poradil sis, smál ses;

přejeme si – 1. os., č. mn., čas přít., **hrají si** – 1. os., č. j., čas přít., **povídáte si** – 2. os., č. mn., čas přít., **loudáš se** – 2. os., č. j., čas přít., **naučíme se** – 1. os., č. mn., čas bud., **budou se mýt** – 3. os., č. mn., čas bud., **poradím si** – 1. os., č. j., čas bud., **on se smál** – 3. os., č. j., čas min.

4. U řeky Svatky strašilo

Dle několika očitých svědků se pod jezem na řece Svatce nedaleko Veslařské ulice zjevoval vodník, nebo jiný podivný mokrý muž. Většinou k večeru seděl pod stromy, kouřil, kapala z něho voda a řehťal se. Na lidi působila nějaká neznámá síla, která je nutila raději se obrátit a jít pryč. Nejzajímavější však bylo, že zvláštní mokrý muž nebyl na fotografii pořízené panem K. L. z Veslařské ulice. Na vyvolané barevné fotografii byla okolní příroda, jeho pes, kouřící mokrý muž tam však nebyl, i když právě kvůli němu byla tato fotografie pořízena.

Podářilo se někomu záhadnou postavu vyfotografovat?

a), b) Individuální.

5. Individuální. Např. Kluci shodili houbou džbán. shodili – shodit.

strana 73

6. **slovesa tvaru jednoduchého:** zlobí se, křičíš, volá, vstávejte, zapadá, pláčeš, pojď, snese, zahojí se, umyjeme se, pojď; **slovesa tvaru složeného:** udeřil jsem se, spadl jsem, měl (měl sis dát; zvrtné si patří k dát), bolí, budeme snídat, proloupl jsi, uhodil jsem se, budeme snídat; **zvrtná slovesa:** zlobí se (zlobím se, zlobíš se, zlobí se, zlobíme se, zlobíte se zlobí se), udeřil jsem se (udeřil jsem se, udeřil ses, udeřil se, udeřili jsme se, udeřili jste se, udeřili se), dát si (se slovesem mít v minulém čase vznikne tvar měl sis dát, který je v textu; dal jsem si, dal sis, dal si, dali jsme si, dali jste si, dali si), uhodil jsem se (uhodil jsem se, uhodil ses, uhodil se, uhodili jsme se, uhodili jste se, uhodili se), zahojí se (zahojím se, zahojíš se, zahojí se, zahojíme se, zahojíte se, zahojí se), umyjeme se (umyji/-u se, umyješ se, umyje se, umyjeme se, umyjete se, umyjí/-ou se).

7. a), b) U mlýna (r. m., č. j., 2. p., vz. hrad) **rozkvétají** (3. os., č. mn., čas přít.) léčivé byliny (r. ž., č. mn., 1. p., vz. žena). Míroslav (r. m., č. j., 1. p., vz. pán) **měl** (3. os., č. j., čas min.) hezkou koloběžku (r. ž., č. j., 4. p., vz. žena). **Vidíš** (2. os., č. j., čas přít.) tu vysokou věž (r. ž., č. j., 4. p., vz. píseň)? Strýček (r. m., č. j., 1. p., vz. pán) **přinesl** (3. os., č. j., čas min.) plný košík (r. m., č. j., 4. p., vz. hrad) hub (r. ž., č. mn., 2. p., vz. žena). Chovatel (r. m., č. j., 1. p., vz. muž) **vypustil** (3. os., č. j., čas min.) svoje cvičené holuby (r. m., č. mn., 4. p., vz. pán). V dálce (r. ž., č. j., 6. p., vz. žena) **se rýsovala** (3. os., č. j., čas min.) nejvyšší hora (r. ž., č. j., 1. p., vz. žena) Sněžka (r. ž., č. j., 1. p., vz. žena). Žáci (r. m., č. mn., 1. p., vz. pán) **vysadí** (3. os., č. mn., čas bud.) devět lip (r. ž., č. mn., 2. p., vz. žena) a bříz (r. ž., č. mn., 2. p., vz. žena). V neděli (r. ž., č. j., 6. p., vz. růže) **se vydáme** (1. os., č. mn., čas bud.) dolů do údolí (r. stř., č. j., 2. p., vz. stavení). **Obdivujeme** (1. os., č. mn., čas přít.) krásky (r. ž., č. mn., 4. p., vz. žena) Čech (r. ž., č. mn., 2. p., vz. žena) i Moravy (r. ž., č. j., 2. p., vz. žena).

1. **děti** – (r. ž., č. mn., 5. p.), **vodníci** – (r. m., č. j., 1. p.), **řece** – (r. ž., č. j., 6. p.), **Úpě** – (r. ž., č. j., 6. p.), **splavem** – (r. m., č. j., 7. p.), **Havlovicích** – (r. ž., č. mn., 6. p.), **mostu** – (r. m., č. j., 2. p.), **potoku** – (r. m., č. j., 6. p.), **Němec** – (r. m., č. j., 1. p.), **slova** – (r. stř., č. j., 2. p.).

a) **vlastní jména:** **Úpě** – vl. jm. vodstva, **Havlovicích** – název obce, **Radečském potoku** – vl. jm. vodstva, velké písmeno se píše jen u přídatného jména, **Němec** – jméno příslušníka národa, **Praze** – název obce, **Vltavě** – vl. jm. vodstva, **Praze** – název obce.

b) Tak třeba zrovna u nás bydlel jeden v řece Úpě pod splavem a jeden byl tuhle v Havlovicích u toho dřevěného mostu a jeden se zdržoval v Radečském potoku, to byl Němec německá, ani slova česky neuměl... V1 a V2, V3, ani V4...

c) peněz **jako slupek** – mít hodně peněz, peněz jako želez; loužičku **jako dlaň** – malou loužičku (loužičkou se zde myslí rybník).

d) velkovodník – „velký vodník“, vodník mající rozsáhlou vodní říši; podvodník – ten, kdo se dopouští podvodu, např. lže.

e), f) Individuální.

strana 74

1. šla, stál, třásly se, byla, zahrála si, zasmála se, baví, mrklo.

a) oko.

b) tráva **jako samet** – hebká.

c) babočka paví oko; od páva, má skvrny na křídlech jako on.

2. **šla** – 3. os., č. j., čas min., zp. oznam., **stál** – 3. os., č. j., čas min., zp. oznam., **třásly se** – 3. os., č. mn., čas min., zp. oznam., **byla** – 3. os., č. j., čas min., zp. oznam., **zahrála si** – 3. os., č. j., čas min., zp. oznam., **zasmála se** – 3. os., č. j., čas min., zp. oznam., **baví** – 3. os., č. j., čas přít., zp. oznam., **mrklo** – 3. os., č. j., čas min., zp. oznam.

3. a) plavání – není sloveso; b) spal bych – není zp. oznamovací, ale podmiňovací; c) stůj – není zp. oznamovací, ale rozkazovací.

4. Vozy s pytlí obilí odjely (3. os., č. mn., zp. oznam., čas min.). Děti se řídily (3. os., č. mn., zp. oznam., čas min.) příkazy učitelů. Půjdeš (2. os., č. j., zp. oznam., čas bud.) už do školy? Uhodily (3. os., č. mn., zp. oznam., čas min.) silné mrazy. Rybáři chytali (3. os., č. mn., zp. oznam., čas min.) ryby na malé červy. Dovedete (2. os., č. mn., zp. oznam., čas přít.) vysvětlit (infinitiv) to přísloví? Přiletěli (3. os., č. mn., zp. oznam., čas min.) kosi a vlaštovky. Zítra k vám na chvíli zajdeme (1. os., č. mn., zp. oznam., čas bud.). Neplýtvá (3. os., č. j., zp. oznam., čas přít.) zbytečně slovy. Porovnáme (1. os., č. mn., zp. oznam., čas bud.) čísla v děliteli.

strana 75

1. **Pomoz** mi s úklidem, **prosím** (oslabený slovesný význam). – věta žádací, rozkazovací; **Bud'te** dnes oba doma. věta žádací, rozkazovací; **Nechod'me** dnes ven. věta žádací, rozkazovací; **Vysaj** si koberec. věta žádací, rozkazovací.
2. Pomoz, bud'te, nechod'me, vysaj – způsob rozkazovací; prosím – zp. oznam.
3. Slovesa v rozkaz. způsobu jsou podtržena.
Jeli jsme (1. os., č. mn., zp. oznam.) na výlet na hrad Pernštejn. Paní učitelka nám den předem řekla (3. os., č. j., zp. oznam.): „Vezměte (2. os., č. mn., zp. rozkaz.) si malý batůžek. Přijďte (2. os., č. mn., zp. rozkaz.) včas.“ Nastoupili jsme (1. os., č. mn., zp. oznam.) do vlaku. Paní učitelka nás upozornila (3. os., č. j., zp. oznam.): „Sedněte (2. os., č. mn., zp. rozkaz.) si na sedadla a neběhejte (2. os., č. mn., zp. rozkaz.) po chodbičce. Batůžky si dejme (1. os., č. mn., zp. rozkaz.) do poliček. Petře, nevykláněj (2. os., č. j., zp. rozkaz.) se z okna.“ Dojeli jsme (1. os., č. mn., zp. oznam.) na místo. Průvodce nám řekl (3. os., č. j., zp. oznam.): „Pojďme (1. os., č. mn., zp. rozkaz.) do hradu. Na nic nesahejte (2. os., č. mn., zp. rozkaz.)“
4. **Drž se** pevně. **Vyhod'te** to do koše. **Nevyjíždějte** z garáže. **Nemluvme** nahlas. **Nezničme** tu knihu. **Posviť** mi baterkou.

strana 76

1. **chtěl bych** – 1. os., č. j., **objevil bych** – 1. os., č. j., **měl bych** – 1. os., č. j., **byl bych** – 1. os., č. j., **doplul bych** – 1. os., č. j.
- b) Individuální.
2. a) Babičko, vyprávěla bys mi prosím pohádku? Zavezl by nás tatínek do školy? My bychom přišli zítra ráno v devět. Vy byste měli dnes zůstat doma. Oni by přišli raději až zítra. Já bych tu na vás počkal.

b)

	<i>číslo jednotné</i>	<i>číslo množné</i>
1. osoba	počkal bych	přišli bychom
2. osoba	vyprávěla bys	měli byste
3. osoba	zavezl by	přišli by

strana 77

3. nasbíráme, uviděli bychom, umyj se, vymyslel by, sbírali by, nezmýlil se, uslyšeli byste, rozmysli se, neplýtvá bys, zamykej, zpychl by, ozývá se, dovyprávějte to, nezívejte.
- a) **uviděli bychom** – 1. os., č. mn., **vymyslel by** – 3. os., č. j., **sbírali by** – 3. os., č. mn., **uslyšeli byste** – 2. os., č. mn., **neplýtvá bys** – 2. os., č. j., **zpychl by** – 3. os., č. j.
- b) **umyj se** – 2. os., č. j., **rozmysli se** – 2. os., č. j., **zamykej** – 2. os., č. j., **dovyprávějte to** – 2. os., č. mn., **nezívejte** – 2. os., č. mn.
4. Já **bych** ti pomohl. Otevřela **bys** mi dveře? On **by** chtěl jet k moři. My **bychom** vám to řekli. Vy **byste** nás určitě varovali. Oni **by** nás doprovodili. Celé dny **by** jen seděl u počítače. Děti, zanesly **byste** ty pomůcky do kabinetu?

5. individuální: Tatínek se mě zeptal: „Kam bys rád jel (ráda jela) o prázdninách?“

Odpověď(a) jsem: „O prázdninách **bych rád jel (ráda jela) ...**“

Maminka se mě ptala: „Co bys chtěl (chtěla) dostat k narozeninám?“

Odpověď(a) jsem: „K narozeninám **bych chtěl (chtěla) dostat ...**“

6. Individuální.

7. Půjčil bys mi prosím tu knihu? Podali byste mi prosím sklenici s vodou? Přečetli byste to laskavě nahlas. Postupovali byste prosím dále do vozu.

strana 78

1. **chodím** – 1. os., č. j., čas přít., **půjdeš** – 2. os., č. j., čas bud., **budeme hrát** – 1. os., č. mn., čas bud., **chtějí** – 3. os., č. mn., čas přít., **hrát** – inf., **přijdeš** – 2. os., č. j., čas bud., **musíme** – 1. os., č. mn., čas přít., **domluvit se** – inf., **běžím** – 1. os., č. j., čas přít., **převléknout se** – inf., **nechcete** – 2. os., č. mn., čas přít., **jít** – inf., **půjdeme** – 1. os., č. mn., čas bud., **musíme** – 1. os., č. mn., čas přít., **napsat si** – inf., **budete pospíchat** – 2. os., č. mn., čas bud., **vezme** – 3. os., č. j., čas bud., **může** – 3. os., č. j., čas přít., **vzít** – inf., **bude** – 3. os., č. j., čas bud.

2. **čas přít.: je odzvoněno** – 3. os., č. j., čas přít., **nemohu** – 1. os., č. j., čas přít., **jsem** – 1. os., č. j., čas přít., **nechodí** – 3. os., č. mn., čas přít., **nehodím se** – 1. os., č. j., čas přít., **plave** – 3. os., č. j., čas přít.; **čas bud.: budu se ucházet** – 1. os., č. j., čas bud., **vyhodí** – 3. os., č. mn., čas bud., **sáhnu** – 1. os., č. j., čas bud., **udělám** – 1. os., č. j., čas bud., **užívím se** – 1. os., č. j., čas bud., **pustí se** – 3. os., č. j., čas bud., **nekoupíte si** – 2. os., č. mn., čas bud., **vydělám si** – 1. os., č. j., čas bud., **budu nadhánět** – 1. os., č. j., čas bud.; **čas min.: přišel** – 3. os., č. j., čas min., **rozešli se** – 3. os., č. mn., čas min., **dozvěděli se** – 3. os., č. mn., čas min., **uvažoval** – 3. os., č. j., čas min.; **jiné: hodit si** – inf., **nepromácel by se** – 3. os., č. j., čas u podm. zp. neurčujeme.

a) **dělat – čas přít.:** dělám, děláš, dělá, děláme, děláte, dělají; **čas min.:** dělal jsem, dělal jsi, dělal, dělali jsme, dělali jste, dělali; **čas bud.:** budu dělat, budeš dělat, bude dělat, budeme dělat, budete dělat, budou dělat.

b), c) Na řezníka jsem ...: 5 vět; V1, V2, V3, V4, protože V5.

d) živnost – zde a dříve obživa, živobytí; samostatná pravidelná výdělečná činnost (řemeslná, obchodní a jiná).

e) Např.: živnostník, živný.

3. Individuální.

4. **svěříš se (2. os., č. j.)**, vysvětlil si **(3. os., č. j.)** to, **objet překážku**, **poobědváte (2. os., č. mn.)** s přáteli, **změří (3. os., č. j. i mn.)** objem, **odhalil jste (vykání 2. osobě, č. j.)** nebezpečí, **umývám si (1. os., č. j.)** vlasy, **vypravit se na výlet do Břeclavi**, **objednali jsme si (1. os., č. mn.)** tlačenkou s cibulí, **měli jste se (2. os., č. mn.)** představit.

strana 79

5. **jednoduché slovesné tvary:** musíme, dělat, nesmíme, rozmýšlet se, snažíme se, zachránit, svlékneme si, zakřičíme, skočíme, přiblížíme se, chytíme, doplavit; **složené slovesné tvary:** bude se topit, vydržel by, budeme rozrážet, budeme se snažit.

a) Co musíme dělat, když se **kamarád (r. m., č. j., 1. p., vz. pán)** bude topit

Nesmíme se ani chvílku **(r. ž., č. j., 4. p., vz. žena)** rozmýšlet a **snažíme se ze všech sil (r. ž., č. mn., 2. p., vz. žena)** zachránit ho. Rychle si **svlékneme šaty (r. m., č. mn., 4. p., vz. hrad)**, potom na **kamaráda (r. m., č. j., 4. p., vz. pán)** **zakřičíme**, aby vydržel, a **skočíme do vody (r. ž., č. j., 2. p., vz. žena)**. Rychlými **tempy (r. stř., č. mn., 7. p., vz. město)** budeme rozrážet **proud (r. m., č. j., 4. p., vz. hrad)**, až se k němu **přiblížíme**. Chytíme ho jednou **rukou (r. ž., č. j., 7. p., vz. žena)** pod **hlavou (r. ž., č. j., 7. p., vz. žena)** a s pomocí druhé **ruky (r. ž., č. j., 2. p., vz. žena)** se budeme snažit doplavit s ním na **břeh (r. m., č. j., 4. p., vz. hrad)**.

b) **zakřičíme, doplavit.**

1. Bílé (2) šatičky (1) smutek (1) tají (5),/v (7) perlách (1) se (3) slzy (1) ukrývají (5),/a (8) pátek (1)

nešťastný (2) je (5) den (1):/nechoď (5), dceruško (1) k (7) vodě (1) ven (6)!

- a) Zelený mužik byl vodník. Zatlaskal proto, že se pod mladou dívkou prolomila lávka a ona spadla do jezera, kde on přebýval, takže si ji mohl zde nechat a vzít za ženu.
- b), 1., 2. Individuální.

strana 80

6. **Kopřivy** (r. ž., č. mn., 1. p., vz. žena) jsou rozpínavé rostliny (r. ž., č. mn., 1. p., vz. žena) a chovají se hodně svévolně. Rozrůstají se na **mezích** (r. ž., č. mn., 6. p., vz. píseň), kde tvoří celé **houštiny** (r. ž., č. mn., 4. p., vz. žena). Rostou až do **výšky** (r. ž., č. j., 2. p., vz. žena) jednoho **metru** (r. m., č. j., 2. p., vz. hrad), takže v nich klidně zabloudí menší **dítě** (r. stř., č. j., 1. p., vz. kuře). Ale jistě nechcete slyšet ten **výskot** (r. m., č. j., 4. p., vz. hrad) a **kvílení** (r. stř., č. j., 4. p., vz. stavení), protože **kopřivy** (r. ž., č. mn., 1. p., vz. žena) mají žahavá **vlákna** (r. stř., č. mn., 4. p., vz. město) a po **dotyku** (r. m., č. j., 6. p., vz. hrad) **kůže** (r. ž., č. j., 2. p., vz. růže) nás postižené **místo** (r. stř., č. j., 1. p., vz. město) svědí a pálí. Na **těle** (r. stř., č. j., 6. p., vz. město) se hned objeví zarudlá **vyrážka** (r. ž., č. j., 1. p., vz. žena).

7. a), c) Rady na prázdniny

Jestlipak (9) **víte** (5; vědět), že (8) do jídelní misky se **vejde** (5; vejít) 27 rovných lžic rýže? A **představte** (5; představit) si, že **byste** (5) **vařili** (5; vařit) v přírodě oběd a **neměli** (5; nemít) **byste** (5) váhy. Ale (8) **když** (8) **víme** (5; vědět), že na **jednu** (4) porci **stačí** (5; stačit) asi 4 lžice rýže, už si **poradíme** (5; poradit). **Vzpomínám** (5; vzpomínat) si, jak **jsme** (5) **jednou** (6) **vařili** (5; vařit) knedlíky. **Povedly** (5 – podařily; povést) se nám a **bylo** (5; být) jich **dost** (6), **protože** (8) **jsme** (5) **věděli** (5; vědět), že do misky se **vejde** (5; vejít) **opět** (6) 27 rovných lžic mouky, **kteřá** (3) **váží** (5; vážit) 35 dkg a že **jednu větší** (2) šišku knedlíku **uděláme** (5 – připravíme; udělat) ze **čtvrt** (1) kila mouky. **Zkuste** (5 – vyzkoušejte; zkusit) to také.

b) A V1, že V2 a V3.: A představte si, že byste vařili v přírodě oběd a neměli byste váhy. Ale (když) V1, že V2, V3: Ale když víme, že na jednu porci stačí asi 4 lžice rýže, už si poradíme.

d), e) Individuální.

a) můžeš, vyrobíš si, nastříhni, ohni, provlékni, propíchni, přidej, přibij, by se otáčely.

b) **Větrník**. Můžete si jej snadno vyrobit z obyčejné čtvrtky papíru. Úhlopříčky 12–18 cm širokého čtverce nastříhnete z každého rohu do jedné třetiny. Každý druhý cíp ohnete do oblouku ke středu. Tenký hřebíček provléknete korálkem, propíchnete skrz špičky ohnutých cípů středem větrníku. Přidejte druhý korálek a hřebíček přibijte k hůlce tak, aby se na ní korálky i větrník otáčely.

c) čtvrtka papíru, hřebíček, 2 korálky, hůlka, kladívko.

strana 81

1. a) **Básnička** (r. ž., č. j., 1. p., vz. žena) pro **píšťalku** (r. ž., č. j., 4. p., vz. žena)

Vstávej, vstávej, **píšťaličko** (r. ž., č. j., 5. p., vz. žena),
spala jsi už dost.

Koho **potkáš** na tom světě (r. m., č. j., 6. p., vz. hrad),
hraj mu pro radost (r. ž., č. j., 4. p., vz. kost).

Potkala jsem **slepičku** (r. ž., č. j., 4. p., vz. žena),
podala mi **růžičku** (r. ž., č. j., 4. p., vz. žena),

pan **kohoutek** (r. m., č. j., 1. p., vz. pán) mi dal **proutek** (r. m., č. j., 4. p., vz. hrad)
za **veselou písničku** (r. ž., č. j., 4. p., vz. žena).

slovesné tvary: vstávej, vstávej, spala jsi, potkáš, hraj, potkala jsem, podala, dal.

b) Např.: růže – kůže, píseň – báseň, muž – učitel, stroj – kraj, předseda – sluha, soudce – obhájce, město – těsto, moře – pole, kuře – štěně, stavení – osení.

c) dost – radost, slepičku – růžičku – písničku. (vnitřní rým: kohoutek – proutek).

d) Např.: **My** jsme to říkali. Podej **mi** tu knihu.

2. prosíme (1. os., č. mn., čas přít.) – prosili (3. os., č. mn., čas min.), (oni) žalují (3. os., č. mn., čas přít.) – žalují (1. os., č. j., čas přít.), hodil jsem (1. os., č. j., čas min.) – (on) hodil (3. os., č. j., čas min.), čtete (2. os., č. mn., čas přít.) – čtete (2. os., č. mn., čas neurčujeme), napíšeme (1. os., č. mn., čas bud.) – napíše (3. os., č. mn., čas bud.), hraji (1. os., č. j., čas přít.) – hráli (3. os., č. mn., čas min.), učili jste se (2. os., č. mn., čas min.) – učíš se (2. os., č. j., čas přít.), myl jsi (2. os., č. j., čas min.) – umyl ses (2. os., č. j., čas min.).

3. Co budu dělat každý den ráno? Budík bude zvonit v sedm hodin. Potom bude přicházet maminka a bude mě pobízet z postele. Půjdu do koupelny. Budu si čistit zuby, budu se umývat a budu se česat. Poběžím do pokoje a budu se oblékat. Potom budu snídat. Budu se loučit s maminkou, v předsíni se budu obouvat a půjdu do školy.

a) Co jsem dělal každý den ráno? Budík zvonil v sedm hodin. Potom přicházela maminka a pobízela mě z postele. Šel jsem do koupelny. Čistil jsem si zuby, umýval jsem se a česal jsem se. Běžel jsem do pokoje a oblékal jsem se. Potom jsem snídal. Loučil jsem se s maminkou, v předsíni jsem se obouval a šel jsem do školy.

b) viz 3., a) tučně.

4. 1. os., č. j., čas min. – byl jsem, nebyl jsem, 3. os., č. j., čas min. – byl, nebyl, 2. os., č. j., čas bud. – bude, nebude, 3. os., č. mn., čas přít. – jsou, nejsou, 1. os., č. mn., čas přít. – jsme, nejsme, 2. os., č. mn., čas bud. – budete, nebude.

5. Vynes koš s odpadky. Sněž několik umytých broskví. Pojed' odpoledne na výlet. Uklid' si košili, ponožky a knížky. Zasad' záhon ředkviček a zelí. Udrž' svá přátelství. Slož' sešit s úkoly. Važ' si nových lyží. Slib', že mu to zítra řekneš. Pomož' mamince s nádobím. Nechod' mimo vyznačený přechod.

strana 82

1. Jednou před mnoha lety byla (5) v Praze ukrutná povodeň. – (VJ) Vltava rychle stoupla (5) a řeka nesla (5) po Praze vše, co pobrala (5) na horním toku. – (S) Vyvrácené stromy se řítily (5) v proudech kalné vody, otáčely (5) se ve vírech a pak se zase vynořovaly (5). – (S) Na břehu stála (5) spousta zvědavých lidí. – (VJ) Dívali (5) se na tu spoušť a najednou viděli (5) na vodě kolébku, ve které leželo (5) dítě. – (S)

2. b) Celé (2) odpoledne prožil Hynek ve vodě ne jako obyčejný (2) kluk. – (VJ) Jak se to stalo? – (VJ) Měl na nohou ploutve a na hlavě potápěčské (2) brýle, proto se podobal nějakému vodnímu (2) tvorovi. – (S) Jeho kamarád Toník byl vyzbrojen podobně, takže oba slídili pod vodou. – (S) Plašili menší (2) rybky a chňapali po větších (2). – (S) Najednou se ozval hlasitý (2) výkřik. – (VJ) Toník chytil velikánského (2) lína. – (VJ) Hynek v duchu litoval, že se takový kousek nepodaří jemu. – (S)

a) Celé odpoledne prožije Hynek ve vodě ne jako obyčejný kluk. Jak se to stane? Bude mít na nohou ploutve a na hlavě potápěčské brýle, proto se bude podobat nějakému vodnímu tvorovi. Jeho kamarád Toník bude vyzbrojen podobně, takže oba budou slídit pod vodou. Budou plašit menší rybky a budou chňapat po větších. Najednou se ozve hlasitý výkřik. Toník chytí velikánského lína. Hynek v duchu bude litovat, že se takový kousek nepodaří jemu.

3. Seděl jednou kmotr Lišák ve dveřích své nory a pokuřoval z dýmky. Viděl to jeho soused kmotr Vlk, který zrovna běžel kolem. Zastavil se, aby si s Lišákem popovídal. Lišák byl jeho přítel, ale dnes se na Vlka mračil, protože jej vyrušil z jeho odpočinku. Dále individuální.

strana 83

4. a) Má zářivé barvy, ale (čárka před spojkou) nezáří. – (S) Je smutná. – (VJ) Občas si dokonce i popláče, protože (čárka před spojkou) s ní Pepík špatně zachází. – (S) Klidně s ní hodí na podlahu nebo (před nebo se čárka nepíše) mu spadne do bláta. – (S) Je tolik věcí, které (čárka před spojovacím výrazem – zájmenem) musí nosit! – (S) Ráno do ní Pepík nahází školní potřeby na jednu hromadu a (před a se čárka nepíše) pospíchá do školy. – (S) O prázdninách si jí zase nikdo nevšímá, (věty jsou odděleny jen čárkou) leží pohozená v koutě a (před a se čárka nepíše) připadá si opuštěná. – (S).

b), 5. Individuální.

6. Čert se snažil ze všech sil, **ale (čárka před spojkou)** Matoušovu duši nezískal. – 2 věty Rozhodl se tedy, **že (čárka před spojkou)** aspoň zničí jeho úrodná pole. – 2 věty Vzal s sebou velký kožený pytel **a (před a se čárka nepíše)** začal do něj sbírat kameny ve velikém lomu pod Žebrákovským kopcem. – 2 věty Dávno se vystřídaly noc a den, **když (čárka před spojkou)** byl Satanáš s prací hotov. – 2 věty Obrovský pytel hodil přes rameno, **(věty jsou odděleny jen čárkou)** letěl ztěžka **a (před a se čárka nepíše)** kámen po kameni cestou trousil. – 3 věty Utrmácený doletěl nad Matoušův statek, **kde (čárka před spojovacím výrazem – příslovcem)** zjistil, **že (čárka před spojkou)** je jeho měch prázdný. – 3 věty.

slava s předponou: nezískal, rozhodl, zničí, začal, sbírat, vystřídaly, ztěžka, utrmácený, doletěl, zjistil; **předložky se slovem:** ze všech sil, s sebou, do něj, ve velikém lomu, pod Žebrákovským kopcem, s prací, přes rameno, po kameni, nad Matoušův statek.

7. Postavou se podobá člověku, ale je celý porostlý chlupy. Má neupravené ježaté vlasy, odkud mu vyčuhují rohy. ... Jeho ocas se podobá kravské oháňce a koně připomíná svým kopytem. ... Často se přestrojuje, aby nebyl mezi lidmi tak nápadný.

a) Např.: Hrátky s čertem.

b) čert Lucius.

c) Např.: Komu se čert podobá postavou?

d) Individuální.

strana 84

8. Jsem nemocný, **proto (čárka před spojovacím výrazem – příslovcem)** nemůžu chodit ven. **Až se uzdravím, (čárka na konci věty 1)** budu zase běhat. Venku svítí sluníčko **a (před a se čárka nepíše)** nebe je krásně modré. Půjdeš na vycházku, **nebo (čárka před spojkou)** zůstaneš doma? Dnes je opravdu krásně, **tak (čárka před spojovacím výrazem – příslovcem)** půjdu určitě ven.

9. a) Večer se umyju **a (před a se čárka nepíše)** půjdu brzy spát. **V1 a V2.**

Rádi jezdíme vlakem, **protože (čárka před spojkou)** se během jízdy můžeme projít po chodbičce. **V1, protože V2.**

Chci být zdravý, **proto (čárka před spojovacím výrazem – příslovcem)** jím zdravě. **V1, proto V2.**

Chceš si hrát na schovávanou **nebo (před nebo se čárka nepíše)** chceš skákat panáka? **V1 nebo V2?**

Vodník je postava, **kteřá (čárka před spojovacím výrazem – zájmenem)** v pohádkách zavírá dušičky do hrníčků. **V1, která V2.**

b) Individuální.

10. Např.: a) V1, protože V2. – Nepůjdu ven, protože jsem nemocný. b) V1 nebo V2. Dnes půjdu do kina nebo zajdu k babičce na návštěvu. c) V1 a V2 a V3. Lucie si maluje a Petr píše úkoly a Anička si hraje s panenkou. d) V1, aby V2. Rychle si napsal úkoly, aby mohl jít ven s kamarádem.

11. a) Byli jednou tři synové, **kteří** neměli otce ani matku. – **V1, kteří V2.** Zůstalo jim po nich jen dědictví, **ale** to dědictví jim nebylo k ničemu. – **V1, ale V2.** Nemohli se totiž mezi sebou dohodnout **a** majetek po rodičích rozdělit. – **V1 a V2.** Nakonec si řekli, **že** půjdou ke králi **a** poprosí ho, **aby** je podělil. Vydali se na cestu. Vpředu šel nejstarší **a** za ním kráček prostřední **a** docela vzadu klopýtal nejmladší z bratrů.

b) Individuální.

strana 85

1. **Byla (5)** jednou jedna nula. – 1 věta **Sotva se k ní posunula (5),**
Moc dlouho se **nepohnula (5).** **tak ji rázem uhranula (5),**
Když vichřice **zavanula (5),** **nula málem utonula (5).** – 3 věty
tak se nula **nahnula (5)**
a k řece se **hrnula (5).** – 4 věty
Rýmuje se nula.

2. Železné dveře Kubovi **otevřel** malý čertík. **Dělal** stojky, hvězdice a salta. Vtom Lucifer **vyšel** ze své kanceláře. Ani Kubu **nepustil** ke slovu. Hned ho **vedl** k pokladně. V pokladně **se blyštělo** samé zlato. Ale Kuba **chtěl** jenom starý mlýnek. Mlýnek **stál** pod oknem mezi psacím strojem a hromadou razítek.
3. Podmět je podtržený, přísudek je tučně: Žáci se učí ve škole. Malíř maluje obrazy. Závodník právě **vbíhá** do cíle. Lékař léčí nemocné. Letuška rozvážela cestujícím občerstvení.

strana 86

4. Podmět je podtržený, přísudek je tučně: Kvěтина rozkvetla. Ptáci odlétají. Psi vyjí. Voda teče. Včely bzučí. Žáci přemýšlejí. Dále individuální; např.: Kvěтина nádherně rozkvetla. Stěhovaví ptáci odlétají do teplých krajín.
5. Podmět je podtržený, přísudek je tučně: Tatínek daroval náramek mamince. Petr nakreslil obrázek pastelkami. Zápas začne ve tři na louce.
6. Pes **nesl (5)** kus masa. – **1 věta** Když **přecházel (5)** říčku, **spatřil (5)** na vodě svůj stín. – **2 věty** **Uviděl (5)** tam jiného psa. – **1 věta** Ten druhý pes také **nesl (5)** kus masa. – **1 věta** Ten kus se **zdál (5)** pejskovi větší. – **1 věta** **Pustil (5)** tedy ten svůj a **skočil (5)** po odrazu v řece. – **2 věty** Jak se **ukvapil (5)**, maso **nelapil (5)**! – **2 věty** Voda **odnesla (5)** maso. – **1 věta** Pes **zakňučel (5)**, **vstrčil (5)** čumák do vody a aspoň se trochu **napil (5)**. – **3 věty**.

Podmět je podtržený, přísudek je tučně: Pes nesl kus masa. Když (pes) **přecházel** říčku, (pes) **spatřil** na vodě svůj stín. (pes) **Uviděl** tam jiného psa. Ten druhý pes také **nesl** kus masa. Ten kus se **zdál** pejskovi větší. (pejsek) **Pustil** tedy ten svůj a (pejsek) **skočil** po odrazu v řece. Jak (pejsek) se **ukvapil**, maso (pejsek) **nelapil**! Voda odnesla maso. Pes zakňučel, (pes) **vstrčil** čumák do vody a aspoň (pes) se trochu **napil**.

7. Podmět je podtržený, přísudek je tučně: Lidé nikdy nemilovali hady, ale brejlovců (nevyjádřený podmět) **si vážili**. Brejlovci bývali lepší **hadi**. (nevyjádřený podmět) **Byli vzdělaní**, celé večery (nevyjádřený podmět) **studovali**, celé večery (nevyjádřený podmět) „**brejlili**“ do knih a (nevyjádřený podmět) **uměli** spoustu cizích jazyků. Nejednen brejlovec se stal učitelem. Brejlovci byli totiž převelice **ukáznění**. Tito hadi jezdili na motorce s brýlemi na očích a strážníci je za to velice **chválili**.

- a) Brejlovci **bývali** lepší **hadi**. **Byli vzdělaní** ... Nejednen brejlovec se **stal učitelem**. Brejlovci **byli** totiž převelice **ukáznění**.
- b) **ukáznění** – ten, kdo dodržuje kázeň, předpisy; jezdili s brýlemi na očích.

strana 87

1. Podmět je podtržený, přísudek je tučně; a) podmět rodu středního: vojska se dala; b) podmět rodu ženského: následovaly oslavy; přišly hostiny; c) podmět rodu mužského neživotného: výkřiky ochromily; blesky sjely; vozy vzplanuly; d) podmět rodu mužského životného: Slované se bili; zasáhl Perun; vraníci padali; vojáci padli; bojovníci obětovali.
2. To jsou vaše květiny? – Ty vykvetly. To jsou vaše štěňata? – Ta vyrostla. To jsou vaši žáci? Ti vyhráli školní pohár. To jsou vaše stromy? – Ty se zazelenaly. To jsou vaše dcery? – Ty nám pomohly. To jsou vaše selata? – Ta povyrosla.

strana 88

1. Na stromech dozrávala jablka. Ve sklenicích se červenala rajčata. Pole se zazelenala. Ptáčata zmateně poletovala. Zrna na poli klíčila. Města se rozrostla.
2. Kuřata pípala. Káčata se batolila. Zrna klíčila. Vysvědčení byla napsána. Skla byla vyleštěna. Mýdla voněla. Auta troubila. Okna byla natřena. Přání se splnila. Jídla nám chutnala. Města se vylidnila. Děvčata tancovala.
1. Např.: vlaštovky štěbetaly, ulice byly vylidněny, jabloně rozkvetly, víly tančily, lampy zhasly, švestky padaly, babičky se bavily, hvězdy zářily, kopřivy pálily.

2. **Louky (1. p.)** se zazelenaly. V **trávě (6. p.)** se objevily **sedmikrásky (1. p.)** a **pampelišky (1. p.)**. **Jabloně (1. p.)** a **třešně (1. p.)** rozkvetly. **Zahrady (1. p.)** zavoněly. **Husy (1. p.)** se pásly v **trávě (6. p.)**. **Kachny (1. p.)** se **potápěly ve vodě (6. p.)**. **Včely (1. p.)** poletovaly po **květech (6. p.)** a přenášely pyl. **Dívky (1. p.)** trhaly **květiny (4. p.)** a **vily z nich věnečky (4. p.)**.
3. Na oknech stály vázy s květinami. Ve skříních se třpytily broušené mísy. Na zdech visely police s knihami. Na stolech byly připraveny polévky. V ošatkách byla ozdobená velikonoční vajíčka. Na talířích byla rozpůlená rajčata.
4. Individuální.

strana 89

5. Např.: Děti na písku dělaly bábovky. Uši mě ještě nebolely. Děti ve 4. ročníku se dnes učily přísudek. Oči mě pálily včera večer. Malé děti se v televizi dívaly na večerníček.
 6. Děti vesele pobíhaly po parku. Některá děvčata si hrála se švihadly. Mnohé děti závodily na kolech. Větší dívky hlídaly své mladší sourozence. Obě hřiště se zaplnila. Plná byla i dětská pískoviště. Starší děti seděly na lavičce a bavily se o tom, co zažily na školním výletě. Dále individuální.
 1. vlci vyli, úředníci pracovali, potápěči se potápěli, krejčí šili, psi štěkali, turisté se procházeli, fotbalisté trénovali.
 2. děti dováděly (r. ž.), zedníci stavěli (r. m. živ.), piloti létali (r. m. živ.), jabloně rozkvétaly (r. ž.), prodavačky prodávaly (r. ž.), ptáčata štěbetala (r. stř.), námořníci vypluli (r. m. živ.).
 3. čas min.: Ptáci štěbetali. Holubi letěli do polí. Pávi se chlubili svým peřím. Čápi odlétali na jih. Zajáci běhali v poli. Kosi zobali zrající třešně. Chlapci pouštěli draky. Žáci jeli na výlet. Navštívili nás Rakušané. Američané přijeli do Prahy.
- Např.: Sýkorky štěbetaly. Vrány letěly do polí. Labutě se chlubily svým peřím. Husy odlétaly na jih. Kuřata běhala v poli. Kosice zobaly zrající třešně. Děvčata pouštěla draky. Děti jely na výlet. Navštívily nás Rakušanky. Američanky přijely do Prahy.

strana 90

1. Autobusy přijely (r. m. neživ.). Obrazy se líbily (r. m. neživ.). Traktory se rozbily (r. m. neživ.). Květy voněly (r. m. neživ.). Jeřáby pracovaly (r. m. neživ.). Klasy dozrály (r. m. neživ.). Vlaky se zpozdily (r. m. neživ.). Hlasy zazněly (r. m. neživ.).
 2. Stromy se ve větru chvěly a ohýbaly. Květy se rozvíjely a voněly. Balvany se řítily ze stráně. Na nebi mizely mraky. Stromy šuměly ve větru. Květy zavoněly. Lesy byly vykáceny. Zbývaly holé pařezy. Dřevaři svážely dříví z lesa.
 3. Draci se vznášeli (r. m. živ.) vysoko na obloze. Sněhové vločky dopadaly (r. ž.) na chodník. Sněhuláci se nám povedli (r. m. živ.). Sluneční paprsky dopadaly (r. m. neživ.) na zem. Sněhuláci se postupně rozplynuli (r. m. živ.). Mrazy pomínuly (r. m. neživ.).
 4. Dny (r. m. neživ.) se prodloužily. Noci (r. ž.) se krátily a teploty (r. ž.) už nesměřovaly pod nulu. – V1 a V2. Sněhuláci (r. m. živ.) dávno zmizeli. Zbyly po nich jen poslední hrudky (r. ž.) sněhu. Děti (r. ž.) uložily sáně. Chlapci (r. m. živ.) se rozloučili s hokejkami a děvčata (r. stř.) chodila bruslit už jenom na stadion. – V1 a V2. Na stromech se objevily první pupeny (r. m. neživ.) a na zahrádkách vyrašily první odolné květy (r. m. neživ.). – V1 a V2. Jaro (r. stř.) převzalo vládu od zimy. Souvětí mají stejný větný vzorec.
- Podmět je podtržený, přísudek je tučně; dny se prodloužily; noci se krátily; teploty nesměřovaly; sněhuláci zmizeli; zbyly hrudky; děti uložily; chlapci se rozloučili; děvčata chodila; se objevily pupeny; vyrašily květy; jaro převzalo.

strana 91

1. Individuální.
- a), b) Podmět je podtržený, přísudek je tučně; např.: Pes vrčí. Pes vrčel. Pes bude vrčet.
- c) Např.: Psi vrčeli.

2. a) Petr (1) se (3) vytrvale (6) učí (5) násobilku (1). Auto (1) dostalo (5) smyk (1). Za (7) oknem (1) tančí (5) víla (1). Hudba (1) hraje (5) příliš (6) hlasitě (6). Maminka (1) mi (3) koupila (5) míč (1). Rozbil (5) se (3) nám (3) televizor (1). Hodiny (1) odbily (5) poledne (1). Po (7) sněhulákovi (1) zbude (5) jen (6) louže (1). Na (7) zahrádce (1) rostou (5) tulipány (1). Na (7) hřišti (1) soupeřila (5) dvě (4) mužstva (1). Honza (1) skáče (5) do (7) vody (1).

b) vytrvale, odbily, soupeřila.

3. **Podmět** je podtržený, **přísudek** je tučně; včela létala – včely létaly; voják šel – vojáci šli; jezevec spal – jezevci spali; jehně vyběhlo – jehňata spala; rostl blatouch – rostly blatouchy; lev pronásledoval – lvi pronásledovali; auto najelo – auta najela; školák se těšil – školáci se těšili; nerozbilo se vejce – nerozbila se vejce; ztratil se klíč – ztratily se klíče; přísluví je poučné – přísloví jsou poučná; talíř se rozbil – talíře se rozbily; chlapec si oblékl – chlapci si oblékli; lípa rozkvetla – lípy rozkvetly; myslivec ulovil – myslivci ulovili; pole se vlnilo – pole se vlnila; dítě se smálo – děti se smály; se rozsvítila lampa – se rozsvítily lampy; auto dostalo – auta dostala; četa pracovala – čety pracovaly.

4. Vrzly (r. m. neživ.) dveře a babička se objevila na zápraží. Husy (ženy) zakejhaly (r. ž.), vepři zachrochtali (r. m. živ.) v chlívků (není vyjmen. slovo ani příbuzné), krávy (ženy) bučely (r. ž.), slepice (není vyjmen. slovo ani příbuzné) třepetaly (r. ž.) křídly (městy), kočky odkudsi přiběhly (r. ž.) a otíraly (r. ž.) se jí okolo nohou. Psi (páni) vyskočili (r. m. živ.) z boudy, protáhli (r. m. živ.) se a jedním skokem byli (r. m. živ.) u babičky. Děti vyběhly (r. ž.) ze stavení, a kdyby se babička nebránila, byly (r. ž.) by ji děti porazily (r. ž.).

a), b) **Podmět** je podtržený, **přísudek** je tučně; Vrzly dveře a babička se objevila na zápraží. – V1 a V2. Husy zakejhaly, vepři zachrochtali v chlívků, krávy bučely, slepice třepetaly křídly, kočky odkudsi přiběhly a otíraly se jí okolo nohou. – V1, V2, V3, V4, V5 a V6. Psi vyskočili z boudy, protáhli se a jedním skokem byli u babičky. – V1, V2 a V3. Děti vyběhly ze stavení, a kdyby se babička nebránila, byly by ji děti porazily. – V1, a kdyby V2, V3.

strana 92

1. Konečně ustaly (r. m. neživ.) deště. Prudké (prud'as) lijáky (není vyjmen. slovo ani příbuzné) po sobě nechaly (r. m. neživ.) záplavy (ženy) bahna, písku (není vyjmen. slovo ani příbuzné) a větví (písní). Potoky se přestaly (r. m. neživ.) valit. Proudové vody se uvelebily (r. m. neživ.) ve svém korytu. Stébla trav se zvědavě rozhlížela (r. stř.), kdo přišel k jaké škodě. Květy začaly (r. m. neživ.) zase vonět. Za polní žínkou Evelínkou přihopkal zajíc. Prosil (není vyjmen. slovo ani příbuzné) ji, aby pro něho něco vymyslela (předpona vy-, příbuzné s vyjmen. slovem). Zajáci totiž měli (r. m. živ.) nevýslovně (předpona vý-) voňavé tlapky od toho, jak brouzdali (r. m. živ.) v jeteli (stroji). Jsou potom moc snadno k vyčuchání (předpona vy-) a nejsou na polích (mořích) ani v lesích (koncovka -ích; podvzor k hrad) v bezpečí (předpona bez-). Dále individuální.

2. **Podmět** je podtržený, **přísudek** je tučně; Byt nám vymaloval malíř. – Byt nám vymalovali malíři. Odřené dveře nově natřel lakýrník. – Odřené dveře nově natřeli lakýrníci. Kapající kohoutek opravil instalatér. – Kapající kohoutek opravili instalatéři. Náhradní klíče vyrobil zámečnick. – Náhradní klíče vyrobili zámečníci. Kanceláře uklidila uklízečka. – Kanceláře uklidily uklízečky. Oběd v restauraci uvařila kuchařka. – Oběd v restauraci uvařily kuchařky. Koberce vysál vysavač. – Koberce vysály vysavače. Vlasy vysušil fén. – Vlasy vysušily fény.

3. a) Individuální. Ve městě vyrůstaly nové a nové domy. – VJ Motorové pily pokácely nakonec celý les, takže tam zbyly jen samé pařezy. – S; V1, takže V2. Město se dál a dál rozšiřovalo a i pařezy postupně mizely. – S; V1 a V2. Na tom posledním se zvířátka zachránila. – VJ Nakonec se pařezy i se zvířátka ocitl uprostřed rušné křižovatky. – VJ Strážníci z toho byli nešťastní a nevěděli, co mají dělat. – S; V1 a V2, co V3.

b), c).

4. Když se psi dozvěděli, že v sousedství žijí lidé, sebrali se a šli k nim do strážní služby. Lidé byli rádi, neboť psi za práci nežádali plat. Stačil jim byt a strava //odstavec// Když se kočky dozvěděly,

na jak vysoké noze si psi žijí, začaly se také stěhovat za lidmi. Jenže ve dveřích lidských příbytků stáli psi. Kočky si ale poradily. Když tato zvířata nemohla dovnitř dveřmi, dostala se tam oknem.

strana 93

1. Syn tučně, otec podtrženě:

„Vypískali mě,“ řekl jsem, „už minule.“

„Podrž mi šňůru,“ požádal mě táta, „tak ty už nejsi nejlepší brankář naší ulice?“

„Ne,“ polkl jsem. Najednou se mi jaksi nedařilo tvářit se jakoby nic a uvědomil jsem si, že si toho táta všiml.

„Něco ti prozradím,“ řekl, „nikdy jsem si nemyslel, že jsi nejlepší brankář.“

A táta pokračoval: „Člověk najednou pozná, že není takový, jaký by chtěl být a jak si myslí, že by měl vypadat.“

„Tak co mám dělat?“ ptám se.

„Vydržet to, nevzdávat se, zkusit to ještě jednou nebo dvakrát, jestli to nebude lepší. Budeš to zkoušet znovu, třeba stejně nebudeš nejlepší, ale docela určitě nebudeš nejhorší.“

2. Věty uvozovací tučně, přímá řeč podtrženě:

„Vypískali mě,“ řekl jsem, „už minule.“

„Podrž mi šňůru,“ **požádal mě táta,** „tak ty už nejsi nejlepší brankář naší ulice?“

„Ne,“ **polkl jsem.** Najednou se mi jaksi nedařilo tvářit se jakoby nic a uvědomil jsem si, že si toho táta všiml.

„Něco ti prozradím,“ **řekl,** „nikdy jsem si nemyslel, že jsi nejlepší brankář.“

A táta pokračoval: „Člověk najednou pozná, že není takový, jaký by chtěl být a jak si myslí, že by měl vypadat.“

„Tak co mám dělat?“ **ptám se.**

„Vydržet to, nevzdávat se, zkusit to ještě jednou nebo dvakrát, jestli to nebude lepší. Budeš to zkoušet znovu, třeba stejně nebudeš nejlepší, ale docela určitě nebudeš nejhorší.“

3. „Kdo jsi?“ zeptal se malý princ.

„Jsem liška,“ řekla liška.

„Pojď si se mnou hrát,“ navrhl jí malý princ, „jsem tak smutný.“

Liška však namítla: „Nemohu si s tebou hrát, nejsem ochočená.“

„Ó promiň,“ řekl malý princ.

Chvilí přemýšlel a pak dodal: „Co to znamená ochočit?“

„Je to něco, na co se moc zapomíná,“ odpověděla liška, „znamená to vytvořit pouta.“

ochočit – zbavit někoho plachosti a vytvořit si s ním přátelský vztah.

strana 94

4. a) To (9) už (6) babička (1) ucítila (5) pach (1) ze (7) spálené (2) placky (1) a (8) nakrčila (5) nos (1).

„Co (3) to (3) cítím (5)?“ zeptala (5) se (3) podezíravě (6).

„Dort (1), babi (1),“ řekl (5) kajícně (6) Aleš (1).

A (8) dodal (5): „Chtěli (5) jsme (5) ti (3) totiž (9) přichystat (5) překvapení (1) a (8) řekli (5) jsme (5) si (3), než (8) se (3) vrátíš (5) z (7) výstavy (1), že (8) ti (3) upečeme (5) dort (1).“

„Copak vy (3) to (3) umíte (5)?“ podivila (5) se (3) babička (1).

„To (3) je (5) to (3),“ vzdychl (5) Aleš (1), „my (3) jsme (5) si (3) mysleli (5), že (8) to (3) umíme (5). Chápeš (5)?“

b) Přiznání je polehčující okolnost. – Když se někdo sám přizná k tomu, co špatného udělal, bude mu uložen mírnější trest nebo mu bude spíše odpuštěno.

5. Např.: Paní učitelka oznámila: „Pojedeme na výlet.“ „Nepůjde elektřina,“ hlásili v rozhlase. Babička psala: „Přijedu brzy.“ „Spálil jsem se!“ křičel bratr.

6. Jednou vyšla Manka z jeskyně a povídá: „Rumcajsi, narodil se nám synek.“

„To si musím na radost vystřelit z pistole,“ řekl Rumcajs. Dal si do pistole žalud a silně vystřelil.
 „A teď se na našeho synka podívám,“ řekl.
 „Víš co,“ řekl Rumcajs, když chlapce spatřil, „já mu udělám střevíčky.“
 „To myslíš vážně?“ zeptala se Manka.

a) **slovesné tvary jednoduché:** povídá, musím, vystřelit si, podívám se, víš, udělám, myslíš; **slovesné tvary složené:** vyšla, narodil se, řekl, dal si, vystřelil, řekl, řekl, spatřil, zeptala se.

b) Cipísek. Rumcajs byl loupežník.

7. Přímá řeč je podtrženě. „Dobry (2) ráno (1),“ křičí (5) kos (1), co (3) má (5) hnízdo (1) na (7) borovici (1), na (7) souseda (1) vrabčáka (1), co (3) bydlí (5) u (7) okapu (1). „Už (6) je (5) čas (1).“ „Vím (5), vím (5), vím (5),“ povídá (5) vrabec (1). „Už (6) abych (9) lít (5), kde (6) bych (5) něco (3) štíp (5), štíp (5), štíp (5), aby (8) bylo (5) co (3) jíst (5), vid’ (10)?“ „Vskutku (9), vskutku (9),“ brouká (5) holub (1) na (7) střeše (1). „Jsou (5) s (7) tím (3) starosti (1), málo (4) zrní (1).“ „Tak (9), tak (9),“ přizvukuje (5) vrabec (1). „To (3) dělají (5) ta (3) auta (1), víš (5)? Dokud (8) bylo (5) koní (1) víc (6), bylo (5) všude (6) rozsypano (5) zrní (1), ale (8) teď (6)? Teď (6) auto (1) proletí (5) a (8) nenechá (5) po (7) sobě (3) nic (3), nic (3), nic (3)!“

a) kos, vrabčák, holub; dále individuální.

b) Individuální; např.: Pták Ohnivák a liška Ryška.

strana 95

1. Proč nenosí žabky plavky

Koupaly se žabky
 blízko staré lávky,
 všechny měly na neděli
 pěkné nové plavky.
 Ze šupinek jim je šila
 jejich prababička milá.

a) blízko – daleko, staré – nové, všechny – žádné, pěkné – ošklivé, nové – staré.

b) žabky, šupinek, prababička.

c) pra-**bab**-ičk-a.

2. Orli i supi bojují zobáky a drápy. Včely a čmeláci mají žihadla, medvědi a rysy bojují tlapami. Zmije jsou nebezpečné jedovatými zuby. Čápi chytají žáby a ryby. Žáby se živí mouchami a komáry. Sokoli pronásledují holuby, ostříže a jestřáby. Lvi se plížili za antilopami a gazelami. Lišky uchvacují myši a zajíce.

3. Naše tělocvična (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**) je v přízemí (**stavení**) školní budovy (**ženy**). Podlaha je pokrytá (**tvrdá souhláska**) parketami (**ženami**). Tělocvična (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**) je vybavena (**předpona vy-**) šplhadly (**městy**), dvěma kladinami (**ženami**), v rozích (**lesích**) stojí kozy (**ženy**). Rádi cvičíme (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**) se švihadly (**městy**) a děláme kotouly (**hrady**) na objemných (**předpona ob-**) žiněnkách. Přezouváme se do cvičební (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**) obuvi (**kosti**). Nejvíce (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**) se zadýcháme při vybíjené (**předpona vy-**), nejvíce (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**) se zasmějeme (**od zasmát se; -mě- v kořeni slova**), když zkusíme kotouly (**hrady**) na legrační překážkové (**překážek**) dráze.

a), b) Individuální.

4. Individuální. a), c) Břetislav byl syn (r. m., č. j., 1. p., vz. pán) knížete Oldřicha. Osvobodil Moravu (r. ž., č. j., 4. p., vz. žena) od Maďarů. Proto jej kníže Oldřich jmenoval správce (r. m., č. j., 7. p., vz. soudce) Moravy. Břetislav si zvolil (3. os., č. j., čas min.) za své sídlo (r. stř., č. j., 4. p., vz. město) hrad v Brně a rozhodl se, že zubožené zemi (r. ž., č. j., 3. p., vz. růže) vrátí její bývalou slávu (r. ž., č. j., 4. p., vz. žena). Po čase (r. m., č. j., 6. p., vz. hrad) se Břetislav dozvěděl (3. os., č. j., čas min.), že v cizině (r. ž., č. j., 6. p., vz. žena) žije překrásná dívka (r. ž., č. j., 1. p., vz. žena) Jitka. Břetislav si umínil, že se s ní ožení (3. os., č. j., čas bud.), i kdyby měl všechny kraje (r. m., č. mn., 4. p., vz. stroj) objet a Jitku sám vyhledat (inf.).

- b) V1, že V2, i kdyby V3 a V4.
 d) Brno, Břetislav, Jitka, Maďaři, Morava, Oldřich.
 e) předpona ob- a **jet**; např.: objev.

strana 96

5. a), c) **Lež (lži; 1. p., č. j., r. ž.)** má **krátké nohy (4. p., č. mn., r. ž.)**, daleko neuteče. – Lež se dlouho neutají, pravda nakonec vyjde najevo.

Co se v **mládí (6. p., č. j., r. stř.)** naučíš, ve **stáří (6. p., č. j., r. stř.)** jako když (**tvrdá souhl.**) najdeš. – To, co se člověk naučí v mládí, mu přinese užitek i ve stáří.

Nějak bylo (**vyjmen. slovo**), nějak bude. – Všechno vždy nějak dopadne.

Je tma jako v **pytli (stroji; 6. p., č. j., r. m.)**. – Je velká tma.

Mám hlad, že bych (**vyjmen. slovo**) **hřebíky (není vyjmen. slovo ani příbuzné; 4. p., č. mn., r. m.)** polykal (**vyjmen. slovo**). – Mám tak velký hlad, že je mi jedno, co budu jíst.

Čí chleba jíš, toho **píseň (není vyjmen. slovo ani příbuzné; (4. p., č. j., r. ž.)** zpívej (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**). – Toho, díky němuž získáváš svou obživu (kdo tě zaměstnává), podporuj a projevu mu přízeň.

Kolik **jazyků (2. p., č. mn., r. m.)** znáš, tolikrát jsi **člověkem (-vě- uprostřed slova; 7. p., č. j., r. m.)**. – Čím více jazyků člověk ovládá, tím více se mu v životě otevírá možností.

Boží mlýny (**vyjmen. slovo**) melou pomalu, ale **jistě (měkká souhl.)**. – Boží soud (nebo tzv. soudný den, který jednou nastane) jednoho dne potrestá každý špatný čin.

- b) **má** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas přít., **neuteče** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas bud., **naučíš se** – 2. os., č. j., zp. oznam., čas bud., **najdeš** – 2. os., č. j., zp. oznam., čas bud., **bylo** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., **bude** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas bud., **je** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas přít., **mám** – 1. os., č. j., zp. oznam., čas přít., **polykal bych** – 1. os., č. j., zp. podm., čas neurčujeme, **jíš** – 2. os., č. j., zp. oznam., čas přít., **zpívej** – 2. os., č. j., zp. rozkaz., čas neurč., **znáš** – 2. os., č. j., zp. oznam., čas přít., **jsi** – 2. os., č. j., zp. oznam., čas přít., melou – 3. os., č. mn., zp. oznam., čas přít.

- d) **čas přít.:** jsem, jsi, je, jsme, jste, jsou, **čas min.:** byl jsem, byl jsi, byl, byli jsme, byli jste, byli, **čas bud.:** budu, budeš, bude, budeme, budete, budou.

6. a) sbírka (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. žena), lízátko (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. město), pytlák (**příbuzné s vyjmen. slovem**; vz. pán), mysl (**příbuzné s vyjmen. slovem**; vz. kost, píseň), splývání (**příbuzné s vyjmen. slovem**; vz. stavení), talíř (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. stroj), lvíče (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. kuře), píseň (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. píseň), sídliště (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. moře), pilník (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. hrad), bible (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. růže), myslivec (**příbuzné s vyjmen. slovem po m, není vyjmen. slovo ani příbuzné po l**; vz. muž), pýcha (**vyjmen. slovo**; vz. žena), umyvadlo (**příbuzné s vyjmen. slovem**; vz. město), sýček (**vyjmen. slovo**; vz. pán), chvíle (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. růže), třpyt (**příbuzné s vyjmen. slovem**; vz. hrad), obydlí (**příbuzné s vyjmen. slovem**; vz. stavení), cvičitel (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. muž), sklizeň (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. píseň), jeviště (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. moře), polibek (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. hrad), povinnost (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. kost), vycházka (**předpona vy-**, vz. žena), klopytnutí (**příbuzné s vyjmen. slovem**; vz. stavení), pytel (**příbuzné s vyjmen. slovem**; vz. stroj), televize (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. růže), písmo (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. město), vítěz (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. muž), Přibyslav (**vyjmen. slovo**; vz. kost), Litomyšl (**není vyjmen. slovo ani příbuzné po l, vyjmen. slovo po m**; vz. píseň), pilina (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. žena), zívnutí (**není vyjmen. slovo ani příbuzné**; vz. stavení), sysel (**vyjmen. slovo**, vz. pán).

- b) Individuální; např.: sbírka – sbírat, sběrný, sklizeň – sklízet, sklizený.

- c) Individuální; např.: Babička mi koupila lízátko. Koupíš mi lízátko? Kup mmi lízátko. Kéž by mi babička koupila lízátko.
7. Individuální. Např.: **Pobyli** jsme dva týdny u moře. Dívky **pobyly** týden na horách. **Pobili** všechny nepřátele. Děti **pobily** střechu psí boudy plechem. Rolníci tento týden **vyseli** obilí. Rolnice dnes **vysely** hrách. Vzbouřenci **viseli** na šibenici. Obrazy **visely** na zdi. Psi **vyli** na měsíc. Rozbité motory nesnesitelně **vyly**. I hoši **vili** věnečky. **Vily vily** věnečky.
8. Individuální; např.: ... **Jezdí** na kole..., nejraději ale **chodí** pěšky. **Navštěvují** staré hrady a zámky...
- a), b) Každý (3) by (5) měl (5) procestovat (5) svoji (3) vlast (1). – (VJ) Toník (1) cestuje (5) s (7) tatínkem (1) a (8) maminkou (1). – (VJ) Cestuje (5) na (7) kole (1), vlakem (1) i (8) autem (1), nejraději (6) ale (8) cestuje (5) pěšky (6). – (S) Cestují (5) do (7) starých (2) hradů (1) a (8) zámků (1), často (6) se (3) rozjedou (5) jen (6) tak (6) do (7) přírody (1). – (S) Někdy (6) si (3) Toník (1) myslí (5), že (8) snad (9) už (6) procestovali (5) všechno (3). – (S) Ale (8) tatínek (1) se (3) směje (5): – (VJ) „To (9) si (3) ještě (6) počkáš (5)! – (VJ) Naše (3) země (1) je (5) veliká (2)!“ – (VJ).
- c) vlast – země, starých – starobyklých, někdy – občas, myslí si – domnívá se, snad – asi.
- d) Individuální.

strana 97

9. Na podzim jsme pouštěli draky. Myslivcům jsme sbírali zásoby žaludů a kaštanů. V zimě jsme pečovali o ptáky. Jezdili jsme na lyžích a hráli jsme hokej. Na jaře jsme vyráběli ptákům budky. Hodně jsme chodili do přírody. Užívali jsme si koupání. Rodičům jsme pomáhali na zahradě. Na podzim budeme pouštět draky. Myslivcům budeme sbírat zásoby žaludů a kaštanů. V zimě budeme pečovat o ptáky. Budeme jezdit na lyžích a budeme hrát hokej. Na jaře budeme vyrábět ptákům budky. Hodně budeme chodit do přírody. Budeme si užívat koupání. Rodičům budeme pomáhat na zahradě.
- a) Na podzim (4. p.) pouštíme draky (4. p.). Myslivcům (3. p.) sbíráme zásoby (4. p.) žaludů (2. p.) a kaštanů (2. p.). V zimě (6. p.) pečujeme o ptáky (4. p.). Jezdíme na lyžích (6. p.) a hraje hokej (4. p.). Na jaře (6. p.) vyrábíme ptákům (3. p.) budky (4. p.). Hodně chodíme do přírody (2. p.). Užíváme si koupání (2. p.). Rodičům (3. p.) pomáháme na zahradě (6. p.).
- b) 1. os., č. j.: pouštím, sbírám, pečuji, jezdím, hraji, vyrábím, chodím, užívám si, pomáhám; 2. os., č. mn.: pouštíte, sbíráte, pečujete, jezdíte, hraje, vyrábíte, chodíte, užíváte si, pomáháte.
10. Vlaštovky se živí komáry a mouchami. Pod zemí si shromažďují zásoby obilí křečci a sysli. Na louce se pasou krávy a husy. Na květinách sbírají sladkou šťávu včely a čmeláci. Pánovo obydlí hlídají psi.
11. Individuální. Jaro pod horami
- b) Podmět je podtržený, **přísudek** je tučně; Sluníčko začíná přibírat na síle. Každým dnem **přibývá** slunečních paprsků a **ubývá** sněhu. Silnice vysychají. Od jihu údolím **přiletěl** vlahý vítr. **Přinesl** vydatné deště. Voda smývá zbytky sněhu. **Objeví se** zelené ozimy. Brzičko **rozpuknou** první pupeny a **vyráší** nové lístečky.
- a) přibírat na síle – víc hrát, vlahý vítr – vlhce teplý vítr, vydatné deště – silné deště, vítr přiletěl – vítr přivanul, rozpuknou pupeny – prasknou pupeny.
- c) Např.: objevit – objev, objet – objetí, objem – objemný, objednat – objednaný.
12. Viktorín měl dnes úplně nový sešit, kde měl na první straně nalepenou známku. Oznámil nám, že začíná sbírat známky z celého světa. Také nám vysvětlil, že sbírání známek je užitečná věc, protože se přitom člověk může naučit i dějepis a zeměpis. Bylo by prima, kdybyste všichni také začali sbírat známky, řekl Viktorín. Vzápětí dodal: „Ty známky ale nesmějí být zničené a musejí mít všechny vroubky.“ Když jsem přišel domů na oběd, hned jsem poprosil maminku, aby mi dala nějaké známky.
- a), b).

strana 98

13. Podmět je podtržený, **přísudek** je tučně: Kočky ležely na polštářku. Kosi letěli v hejnu. Lesy šuměly ve větru. Strašidla strašila. Ryby plavaly hluboko pod vodou.

14. Pekaři pekli buchty. Rybáři chytali ryby. Maminky chovaly děti. Děti stavěly sněhuláky.

15. **pršelo** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., **usychalo** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., **běžel** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., **potká** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas bud., **povídá** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas přít., **máme** – 1. os., č. mn., zp. oznam., čas přít., **odpoví** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas bud., **vysvitlo by** – 3. os., č. j., zp. podm., čas neurčujeme, **vytvořil bych** – 1. os., č. j., zp. podm., čas neurč., **letěl** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., **začal** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., **povykovat** – inf., **utíkej** – 2. os., č. j., zp. rozkaz., čas neurč., **blíží se** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas přít., **ukončil** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., **pelášil** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., **stačily** – 3. os., č. mn., zp. oznam., čas min.

a) V1, ale V2: Během dne silně pršelo, ale k večeru už všechno usychalo.

b) Individuální.

16. „Babičko, proč se říká výlet? My jsme nejdřív jeli autem a pak jsme chodili pěšky. Vůbec jsme neletěli,“ povídá Alenka.

Babička říká: „Ale vyletěli jsme jako ptáci z hnízda.“

„Míša mi vykládal,“ pokračuje Alenka, „jak se těší na školní výlet. To, babičko, také nepoletí.“

„I to víš že ne, jakpak by letěl. Počkej, povím ti něco o jednom školním výletě před mnoha lety.“

a) Individuální; např.: Výlet.

b), c) Individuální.

17. Staří **Indové (vlastní jméno příslušníků národů)** tvrdili, že **Zemi (vl. jm. vesmírného tělesa)** nesou na hřbetě čtyři obrovští sloni. **Řekové (vl. jm. příslušníků národů)** si mysleli, že ji drží na ramenou obr **Atlas (vl. jm. mytologické postavy)**. Někteří myslitelé se domnívali, že se všechno kolem **Země (vl. jm. vesmírného tělesa)** točí. Až polský hvězdář **Mikoláš Koperník (vl. jm. osoby)** dokázal, že středem naší soustavy je **Slunce (vl. jm. vesmírného tělesa)**.

strana 99

18. Start (1) do (7) léta (1)

Léto (1) zná (5) tisíc (4) legrací (1):

Je (5) běhací (2), skákací (2), koupací (2) a (8) plovací (2)!

Volá (5) nás (3):

– Kde (6) jste (5), dobráci (1)?

– Jsme přilepeni za křídlo (1),

drží (5) nás (3) školní (2) lepidlo (1).

Že (8) je (5) tak (6) teplo (1), školník (1) dříme (5) ...

Tajně (6) se (3) z (7) lavic (1) odlepíme (5)

a (8) vystartujeme (5) do (7) léta (1):

Čtvrtá (4) Bé (slovní druh neurčujeme) právě (6) odlétá (5)!

Dále individuální.

19. Individuální; např.: stručnost, psaní bez háček, čárek.

20. Individuální.